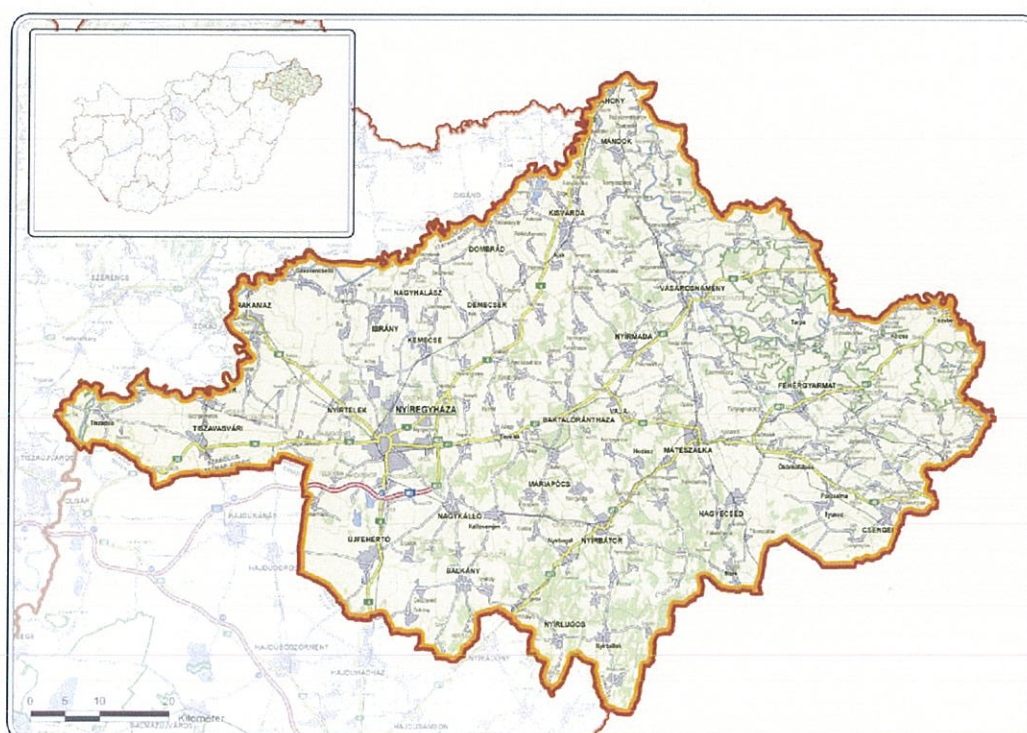


A SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ TERÜLETI HATÁSVIZSGÁLATA



Nyíregyháza, 2013.

SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ TERÜLETI HATÁSVIZSGÁLATA

2013

Készült a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat megbízásából



Közreműködő szakértők:



MEGAKOM Tanácsadó Iroda

- Hajduné Májas Anikó
- Kerékgyártó Gábor
- Kézy Béla
- Róka László



**Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési és
Környezetgazdálkodási Ügynökség Nonprofit Kft.**

- Deák Attila

A Minőségbiztosítást végezte:

Bánfi Gábor

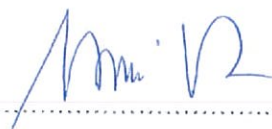
2013.

Nyilatkozat

A Területi Hatásvizsgálat elkészítése az alábbi jogszabályoknak megfelelően, azokkal összhangban készült:

- 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól,
- 2/2005. (I.11.) Korm. rendelet egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról,
- 297/2009. (XII.21.) Korm. rendelet a környezetvédelmi, természetvédelmi, vízgazdálkodási és tájvédelmi szakértői tevékenységről.

A Területi Hatásvizsgálat környezeti értékelési részét a 297/2009. (XII.21.) Korm. rendelet szerinti szakértői jogosultsággal rendelkező szakértő végezte el.



Bánfi Gábor

szakértő

(SZKV-hu/09-1129, SZKV-le/09-1129,
SZKV-vf/09-1129, SZKV-zr/09-1129)

Tartalomjegyzék

1	Bevezetés, a feladat háttere	6
1.1.	Előzmények, jogszabályi környezet	6
1.2.	A hatásvizsgálat kidolgozásának folyamata	7
1.3.	A hatásvizsgálat készítéséhez felhasznált források, az alkalmazott módszer korlátai	8
2	Koncepció összefoglalása	10
2.1	A jelenlegi környezeti, társadalmi és gazdasági helyzet rövid, releváns bemutatása	10
2.2	A koncepció tartalmának, céljainak összefoglalása	11
2.3	A koncepció összefüggése más releváns tervekkel	14
3	A koncepció környezeti, társadalmi és gazdasági hatásainak vizsgálata	25
3.1	A koncepció hatásainak átfogó vizsgálata (jövőkép és átfogó célok mentén)	25
3.2	A koncepció hatásainak vizsgálata a területfejlesztési koncepció stratégiai és horizontális céljai mentén	26
3.2.1	Versenyképes élelmiszergazdaság tematikus cél	26
3.2.1.1	A cél megvalósulásának várható hatásai	27
3.2.1.1.1	Környezeti hatások	27
3.2.1.1.2	Társadalmi hatások	28
3.2.1.1.3	Gazdasági hatások	28
3.2.1.2	Hatások értékelése, amennyiben a tervezett cél nem valósul meg	29
3.2.2	Zöld megye tematikus cél	30
3.2.2.1	A cél megvalósulásának várható hatásai	30
3.2.2.1.1	Környezeti hatások	30
3.2.2.1.2	Társadalmi hatások	31
3.2.2.1.3	Gazdasági hatások	32
3.2.2.2	Hatások értékelése, amennyiben a tervezett cél nem valósul meg	32
3.2.3	Proaktív megye tematikus cél	33
3.2.3.1	A cél megvalósulásának várható hatásai	34
3.2.3.1.1	Környezeti hatások	34
3.2.3.1.2	Társadalmi hatások	35
3.2.3.1.3	Gazdasági hatások	36
3.2.3.2	Hatások értékelése, amennyiben a tervezett cél nem valósul meg	37
3.2.4	Képzett megye tematikus cél	38
3.2.4.1	A cél megvalósulásának várható hatásai	38
3.2.4.1.1	Környezeti hatások	38
3.2.4.1.2	Társadalmi hatások	39
3.2.4.1.3	Gazdasági hatások	39

3.2.4.2	Hatások értékelése, amennyiben a tervezett cél nem valósul meg.....	40
3.2.5	Fejlett centrum területi cél	41
3.2.5.1	A cél megvalósulásának várható hatásai.....	41
3.2.5.1.1	Környezeti hatások	41
3.2.5.1.2	Társadalmi hatások.....	42
3.2.5.1.3	Gazdasági hatások	43
3.2.5.2	Hatások értékelése, amennyiben a tervezett cél nem valósul meg.....	44
3.2.6	Dinamizálódó decentrumok és szolgáltató járásközpontok területi cél.....	44
3.2.6.1	A cél megvalósulásának várható hatásai.....	45
3.2.6.1.1	Környezeti hatások	45
3.2.6.1.2	Társadalmi hatások.....	45
3.2.6.1.3	Gazdasági hatások	46
3.2.6.2	Hatások értékelése, amennyiben a tervezett cél nem valósul meg.....	47
3.2.7	Élhető vidék és felzárkózó külső perifériák területi cél	48
3.2.7.1	A cél megvalósulásának várható hatásai.....	48
3.2.7.1.1	Környezeti hatások	48
3.2.7.1.2	Társadalmi hatások.....	48
3.2.7.1.3	Gazdasági hatások	49
3.2.7.2	Hatások értékelése, amennyiben a tervezett cél nem valósul meg.....	49
3.2.8	Horizontális célok	50
4	Horizontális javaslatok, a koncepció környezeti, társadalmi és gazdasági hatásait optimalizáló alapelvek	51
4.1	Környezeti hatásokat optimalizáló alapelvek:	51
4.2	Társadalmi hatásokat optimalizáló alapelvek:.....	52
4.3	Gazdasági hatásokat optimalizáló alapelvek:	53

1 Bevezetés, a feladat háttere

1.1. Előzmények, jogszabályi környezet

A területfejlesztés rendszerének megújítása keretében a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (a továbbiakban Területfejlesztési törvény) 2011. decemberi módosításával és annak 2012. január elsejei hatályba lépésével a **területfejlesztési feladatok területi szinten a megyei önkormányzatok hatáskörébe kerültek**. A megyei szint tervezési, fejlesztési koordinációs szerepe, feladatai keretében a megyei önkormányzat össze kell, hogy hangolja a kormányzat, az önkormányzat, a gazdasági szervezetek és a civil szféra fejlesztési elképzeléseit, és mind a tervezés, mind a végrehajtás során gondoskodnia kell a partnerség elvének érvényesítéséről is.

A 2014-2020-as európai uniós tervezési időszakra való felkészülésben kiemelt szerepe van a megfelelően előkészített, megalapozott területi terveknek. A releváns dokumentumok elkészítése során a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X.6.) Kormányrendeletben (a továbbiakban a 218/2009. (X.6.) Kormányrendelet) foglaltak szerint kell eljárni.

A 218/2009. (X.6.) Kormányrendelet rendelkezéseinek megfelelően a megyei önkormányzatoknak el kellett készíteniük a szükséges helyzetfeltáró munkarészeket, és az arra épülő megyei területfejlesztési koncepciót és programot a 2014-2020-as időszakra való felkészülés jegyében. A helyzetfeltáró munkarészt a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Közgyűlése a 76/2012. (XI.29.) számú határozatával a további tervezés alapjául elfogadta. **A helyzetfeltáró munkarész alapján elindult a megyei területfejlesztési koncepció kidolgozása is**, mely dokumentum egyeztetési változatát a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Közgyűlés a 61/2013. (IX.26.) számú határozatával közzétára bocsátotta.

A 218/2009. (X.6.) Kormányrendelet értelmében a megyei területfejlesztési koncepcióra és a területfejlesztési programra területi (környezeti, társadalmi, gazdasági) hatásvizsgálat készül. A területi hatásvizsgálat környezeti részét az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I.11.) Kormányrendelet (a továbbiakban 2/2005. (I.11.) Kormányrendelet) előírásainak megfelelően kell kidolgozni. Abban az esetben, ha a területfejlesztési koncepció és a területfejlesztési program tervezése és elfogadása azonos időpontban történik, egy területi hatásvizsgálat elkészítése is elegendő.

A megyei önkormányzatok a 2014-2020-as pénzügyi keret felhasználásának időszakára az eredményes felkészülés érdekében szorosan együttműködnek az operatív programok előkészítésében részt vevő megyei szintű szereplőkkel, valamint a regionális fejlesztési ügynökségekkel. A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzattal (a továbbiakban SzSzBMÖ) való együttműködés jegyében a **Megakom Stratégiai Tanácsadó cég és a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési és Környezetgazdálkodási Ügynökség Nonprofit Kft. készíti a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Koncepció (a továbbiakban Koncepció) Területi hatásvizsgálatát.**

A Területi hatásvizsgálat tartalmi követelményeinek meghatározásához a 218/2009. (X.6.) Kormányrendelet 9. számú mellékletében foglaltakat, valamint a 2/2005. (I.11.) Kormányrendelet 4. számú mellékletének követelményeit vettük alapul. Mindezek kiegészítéseként a partnerség szellemében megkértük a 2/2005. (I.11.) Kormányrendelet 3. számú mellékletében szereplő, a nem országos hatáskörű szerv által kidolgozott terv, illetve program esetében megjelölt szervezetek véleményét is, majd ezek után készítettük el jelen dokumentumot.

1.2. *A hatásvizsgálat kidolgozásának folyamata*

A 2/2005. (I.11.) Kormányrendelet 6. § kimondja, hogy a környezeti vizsgálat a terv, illetve program kidolgozási, egyeztetési és elfogadási folyamatának része.

A Területi hatásvizsgálat a tervezésnek tehát egy olyan eleme, mely lehetőséget teremt arra, hogy a **környezeti, fenntarthatósági szempontokat esetleg gyengítő célokat, a környezetre kockázatot jelentő beavatkozásokat már a Konceptió kidolgozása során feltárja és javaslatokkal segítse** kidolgozóit e szempontok figyelembevételére.

A Konceptióra elkészítendő Területi hatásvizsgálat küldetése a „korai riasztó” funkció, mely lehetővé teszi, hogy az érintettek (ideértve a tervezőket, döntéshozókat, és a végrehajtás szereplőit is) javítsák a megvalósítás és üzemeltetés környezeti és fenntarthatósági teljesítményét, elősegítse a környezetpolitikai célkitűzések végrehajtását. A Területi hatásvizsgálat kidolgozásának kiindulópontja az, hogy a Konceptió célrendszerének a környezet szempontjából hasznosnak kell lennie, és nem lehet egyetlen környezeti elemre, rendszerre sem számottevő káros hatása. Ez csak akkor érhető el, ha a releváns környezeti és fenntarthatósági célok mind horizontálisan, mind vertikálisan integrálódnak a Konceptió célkitűzéseibe. Mindezek alapján a készülő Területi hatásvizsgálat végső célja javaslatok megfogalmazása a Konceptió környezeti teljesítményének javítására és a fenntartható fejlődés szempontjainak érvényesítésére.

A Területi hatásvizsgálat folyamatának egyik alappillére az **aktív partnerség-építés**, melynek célja az érintett szakmai, tudományos és civil szervezetek, továbbá az érintett kormányzati szervek és hatóságok tájékoztatása és bevonása a tervezési folyamatba.

A 2/2005. (I.11.) Kormányrendelet 7. § értelmében a környezeti vizsgálat konkrét **tartalmának és részletezettségének megállapításához a környezet védelméért felelős szervek szakmai véleményét is szükséges kikérni**. A nem országos hatáskörű szerv által kidolgozott terv, illetve program esetében a Kormányrendelet 3. számú mellékletének értelmében mindig részt kell, hogy vegyenek a felügyelőségek, a nemzeti parki igazgatóságok és a megyei kormányhivatal népegészségügyi szakigazgatási szervei. A fenti szervek véleményeinek megkérésekor, azok megalapozásához tájékoztatást (Tematika) szükséges nyújtani a Konceptióról a 2/2005. (I.11.) Kormányrendelet 7. § (2) tartalmi előírásainak megfelelően. (A Helyzetfeltáró munkarészre épülő, a környezet védelméért felelős szervezetek tájékoztatását szolgáló Tematika, a Területi hatásvizsgálat 1. sz. mellékletét képezi.)

A Kormányrendelet által előírt tájékoztatást megtettük az érintett szervezetek felé, melyek az alábbiak voltak: Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség, Tiszántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség, Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság, ÁNTSZ Észak-alföldi Regionális Intézetének Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kirendeltsége. A tematika kialakításánál ezen szervezetek által küldött véleményeket figyelembe vettük. A visszaérkezett vélemények a meghatározott tematikán nem kértek változtatást, azt teljes egészében jóváhagyólag elfogadták. (A visszaérkezett vélemények a Területi hatásvizsgálat 2. sz. mellékletét képezik.)

Az elkészült Területi hatásvizsgálat pedig megküldésre kerül az érintett szervezetek számára véleményezésre a 2/2005. (I.11.) Kormányrendelet 8. § (3), illetve a 218/2009. (X.6.) Kormányrendeletnek megfelelően. A környezet védelméért felelős szervek véleményezésén túlmenően a széles körű nyilvánosság bevonása is megtörténik. Legfőbb célcsoportjait a természetvédelemért, környezetvédelemért felelős szakmai szervezetek, civil szervezetek, valamint természetesen a megye lakossága jelentik. A tájékoztatás és partnerség-építés az alábbi módokon történik:

Információhoz való hozzáférés:

- Honlap: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat honlapján való közzététel véleményezési lehetőséggel.

A véleményezésre, az észrevételek megfogalmazására legalább 30 nap áll rendelkezésre. A határidőre beérkezett véleményeket feldolgozzuk és a vizsgálat résztvevői figyelembe veszik a dokumentum véglegesítésekor.

1.3. A hatásvizsgálat készítéséhez felhasznált források, az alkalmazott módszer korlátai

A Területi hatásvizsgálat természeténél, korlátainál fogva nem végez újabb adatgyűjtést, így a szükséges adatokat az alábbi, rendelkezésre álló dokumentumok, háttér tanulmányok, nyilvános tanulmányok és stratégiák, programok szolgáltatták:

- EU 7. Környezetvédelmi Cselekvési Program: Az Európai Unió 6-ik Környezetvédelmi Cselekvési Programja 2012-es zárását követően elvégezték annak értékelését, és elindították a 7-ik Környezetvédelmi Cselekvési Program elkészítését is. Jelenleg a program még nincs elfogadva, azonban a javaslati csomag elérhető, mely a 2013-2020-as időszakot célozza intézkedéseivel.
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia: Az Országgyűlés a 18/2013. (III.28.) határozatával elfogadta a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégiát, mely a 2012-2024 közötti időszakban érvényesítendő fenntarthatósági elveket, célokat, beavatkozásokat rendszerezi.
- Nemzeti Fejlesztés 2020 Országos Fejlesztési Konceptió és az Országos Területfejlesztési Konceptió: e dokumentumok szintén tartalmazzak olyan elveket, célokat, melyek alkalmazásával a 2014-20-as időszakban biztosítható lesz a fenntarthatósági szempontok érvényesítése. A dokumentumok még nem kerültek elfogadásra, azonban a társadalmasításon lévő anyagaik elérhetők, így ezek kerültek figyelembe vételre.
- Nemzeti Környezetvédelmi Program: a Program Magyarország környezetvédelmi programja, mely a 2009-14 közötti időszakra vonatkozóan határozza meg az ország környezetvédelmi célterületeit.
- Nemzeti Vidékstratégia: A Nemzeti Vidékstratégia célja, hogy 2020-ig a vidék társadalmi és gazdasági folyamataiban látható és minden érintett számára érezhető javulás következzen be. A Stratégia megalkotásával és végrehajtásával a tárca a vidéki Magyarország egészének megújítására törekszik. Ennek érdekében négy átfogó területről; az agrárgazdaságról, a vidékfejlesztésről, az élelmiszergazdaságról, valamint a környezet védelméről határoz meg tennivalókat.
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Konceptió 2014-2020, a Konceptió Helyzetfeltáró és javaslattevő munkarésze: a Helyzetfeltárás, mint már elfogadott dokumentum, a Konceptió pedig, mint készítés alatt álló, társadalmasításra szánt dokumentum került figyelembe vételre. A Helyzetelemzés szolgáltatta az adatot a Területi Hatásvizsgálat tematikájához szükséges tájékoztatás elkészítéséhez.
- Tisza Részvízgyűjtő/ Vízyűjtő Gazdálkodási Terv: A vízgyűjtő-gazdálkodási terv (VGT) tartalmazza az összes szükséges információt, amely a víztestekről rendelkezésre áll, az állapotértékelések eredményét, azt, hogy milyen problémák jelentkeznek a tervezési területen és ennek milyen okai azonosíthatók, továbbá, hogy milyen környezeti célokat tűzhetünk ki, és ezek eléréséhez milyen műszaki és szabályozási intézkedésekre, illetve pénzügyi támogatásokra, ösztönzőkre van szükség.
- Regionális Területfejlesztési Operatív Programok Stratégiai Környezeti Vizsgálata: a hatásvizsgálat elvégzéséhez kialakításra került a fenntarthatósági értékrend, mely a fenntarthatósági és fenntartható fejlődési üzeneteket térségi szinten értelmezi. A dokumentum módszertani szempontból képezte a felhasználás forrását.

Jelen dokumentum által azonosított ütközőfelületek, vagy kockázatot jelentő területek beazonosítása és hatásainak feltérképezése a Konceptió tervdokumentáció-hierarchiában elfoglalt helyéből adódóan csupán feltáró jellegű lehet, mélyrehatóbb elemzés elvégzésére a programozás további fázisaiban lesz mód, amikor a konkrét prioritások és egyértelmű beavatkozási területek is kidolgozásra kerülnek.

2 Konceptió összefoglalása

2.1 *A jelenlegi környezeti, társadalmi és gazdasági helyzet rövid, releváns bemutatása*

Környezet

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye az ország legkeletibb felében helyezkedik el, természetföldrajzi-táji értelemben igen tagolt, számos védett természeti területtel, erdőrezervátummal, Natura 2000 területtel és országos jelentőségű tájképvédelmi területekkel rendelkezik, de területén nincs nemzeti park. Vízkészlet-gazdálkodási szempontból a folyók (Tisza, Szamos, Túr, Kraszna, Lónyai-főcsatorna, Keleti-főcsatorna, Nyugati-főcsatorna) kedvező adottságokkal rendelkeznek, a megye felszíni és felszín alatti vizeinek minősége az országos átlaghoz viszonyítva jobb, bár előbbiek minőségét meghatározza az országhatáron túli eredet. A levegőminőség állapotát főként a közlekedés okozta kibocsátások határozzák meg, a tüzeléstechnikai eredetű légszennyező anyagok kibocsátása csökkent, az ipari eredetű légszennyezés nem okoz problémát. Az energiaforrások felhasználása tekintetében megállapítható, hogy bár a megye energiaellátottsága megfelelőnek mondható, a hagyományos energiahordozóktól való erőteljes függés hosszú távon kockázatokat hordoz magában. A jelenlegi energiahordozó-szerkezetben még elenyésző a megújuló energiaforrások részesedése, azonban a viszonylag jó adottságok miatt egyre növekvő tendenciát mutat. Kiemelkedő a megyei biomassza felhasználás növekedése, illetve a megye földrajzi és vízföldtani adottságai alapján a geotermikus energia feltárása igen kedvezőnek mondható. A megye árvízi veszélyeztetettsége kiemelkedően magas, ami a tetőzések lassú levonulása és jelentős tartósságából adódik. Jelentős kockázati tényezőt jelent továbbá a belvízveszély, a megye népességének közel kétharmada belvíz által érintett.

Gazdaság

A Szabolcs-Szatmár-Bereg megye az egy főre jutó GDP alapján évek óta a 19. helyen áll a megyék rangsorában. A megyében a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás és halászat gazdasági ág és az építőipar az országos átlagnál nagyobb súlyú, míg az ipar és a szolgáltatások az országos átlagnál kisebb súlyt képviselnek. A regisztrált vállalkozások száma dinamikus módon növekszik, a vállalkozássűrűség az országos átlaghoz képest relatíve magas, a kistermelők, őstermelők száma nagy. A működő vállalkozások legnagyobb része is a mezőgazdaságból kerül ki, területileg nézve pedig a megyeszékhely és a nagyobb városok dominanciája jellemző. A lakosság vállalkozási aktivitása alacsony, a vállalkozások 95%-a 1-9 főt foglalkoztat, a kis- és közepes vállalkozások többsége jellemzően tőkeszegény, kiszolgáltatott és nem elég innovatív.

A megye mezőgazdaságának termelési viszonyai korszerűtlenek, birtokszerkezete elaprózott, azonban jelentős szerepet tölt be a megye az ország növénytermesztésében, domináns a zöldség- és gyümölcs-termesztésben (alma, meggy, szilva).

A megye az egyik legkevésbé iparosodott megye, itt az egyik legalacsonyabb az ipar termelékenysége. Az ipari szerkezet erősen feldolgozóipar-orientált, dominál az élelmiszer-, ital- és dohánytermék gyártás, a gumi-, műanyag termékek gyártása, a textilipar, valamint a fafeldolgozás, papírtérmekek gyártása és a nyomdai tevékenység. Az építőipar az országos átlagnál nagyobb súlyú.

A terciér szektor szerepe egyre növekszik, az alkalmazásban állók száma alapján a megyében a humán-egészségügyi, szociális ellátás és a közigazgatás, védelem területén dolgoznak a legtöbben. A kiskereskedelmi hálózat fejlett és egyre fontosabbá válik az értékesítési lehetőségek biztosítása a helyi termékek számára.

A megye idegenforgalmi adottságai bár sokszínűek, általában nem jelentenek nemzetközileg is versenyképes vonzerőt, és elsősorban a belföldi, illetve a szomszédos országokból érkező turizmushoz nyújtanak lehetőséget. A megyei turizmus közel kétharmadát a Nyíregyháza-Nyírbátor turisztikai tengely bonyolítja le, de kiemelkedő desztináció a szatmári és beregi térség, valamint a Nyíri Mezőség területe is. A határ menti perifériás területek kiemelt történeti, kulturális és természeti értékeket hordoznak. A megyében található kereskedelmi szállásférőhelyek szobakihasználtsága alacsony (26,4%-os), az átlagos tartózkodási idő és a külföldi vendégéjszakák aránya is elmarad az országos átlagtól, miközben az elmúlt időszakban jelentős fejlesztések történtek a turiztika szektorában.

Az elmúlt években gyorsan fejlődött az üzleti infrastruktúra, számos településen található ipari park a megyében, bár infrastrukturális ellátottságuk, méretük és nyújtott szolgáltatásaik eltérőek, azonban kihasználtságuk számos esetben alacsony, nem tudják betölteni gazdaságélénkítő funkciójukat. A megye innovációs képessége, innovációs infrastruktúrája és innovációs tevékenysége jelenleg szerény, a gazdaság és a kutatási rendszer kapcsolódása, együttműködése nem kielégítő.

Társadalom

A megyében népességfogyás jellemző, melynek hátterében a népmozgalmi adatok, s főként a migrációs veszteség, az elvándorlás áll. A megyére bár az öregedés jellemző, a megyék közt itt a legmagasabb a 0-18 éves korosztály aránya, az előregedő települések a perifériás, szatmári, beregi területekre koncentrálódnak. A megye aktivitási rátája a megyék sorában az egyik legalacsonyabb (57%), míg a munkanélküliségi ráta az országban a legmagasabb Nógrád megye mellett (18%). A munkanélküliség alapján a legkritikusabb a helyzet a Fehérgyarmati, a Záhonyi, a Nyírbátori és a Mátészalkai kistérségekben. A népesség képzettségi színvonala jelentős javulást mutat, a közép-és felsőfokú végzettségűek száma, illetve aránya dinamikusabban emelkedett, mint általában az országban. A megyében élő roma népesség körében igen magas a gyermekkorúak aránya, csekély az időseké, komoly gondot jelent, hogy az alacsony foglalkoztatottság mellett magas az eltartotti arány. A lakosság egészségi állapota az országos átlagnál is rosszabb, a születéskor várható élettartam ebben a megyében az egyik legalacsonyabb (férfiaknál: 69,7év, nőknél:77,6 év), a tízezer lakosra jutó háziorvosok és gyermekorvosok száma elmarad az országos átlagtól.

A megye lakosságának 98%-a él közműves vízszolgáltatással ellátott területen. A csatornázottság mértéke 65%-os, a csatornázottság kiépítetlensége alapvetően az aprófalvas térségekben a legalacsonyabb és a városi, valamint a centrumterületeken a legnagyobb, illetve a közüzemi szennyvízelvezető rendszerek kiépítettsége jelentősen javult, a közsatornákba elvezetett szennyvíz teljes egészében tisztítottan kerül be. A vezetékes gáz-felhasználás csökkenő tendenciát mutat, a távfűtésbe bekapcsolt lakások száma a megyék közt a 7. helyen áll, a háztartási villamos energia- felhasználás csökken. 2002-től a megye hulladékgazdálkodási célú fejlesztései jelentősen növekedtek, 108 hulladéklerakó rekultivációja történik meg, illetve 96 településen működik szelektív hulladékgyűjtés.

2.2 A koncepció tartalmának, céljainak összefoglalása

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Koncepció legfőbb célja, hogy megfogalmazott beavatkozási területeivel hozzájáruljon a megye kiegyensúlyozott, fenntartható gazdasági fejlődéséhez, környezeti állapotának megőrzéséhez és fejlesztéséhez, valamint kezelje a felmerülő társadalmi problémákat, és a lakosok számára élhető települési környezetet alakítson ki.

A koncepció az egész megye területére kiterjed, annak minden meghatározó gazdasági ágazatára, feltárt környezeti kérdéseire és társadalmi osztályaira hatást gyakorol. Megalapozó munkarésze a „Helyzetfeltáró” munkarész. A koncepció a helyzetfeltáró munkarészben megfogalmazott erősségekre alapozva, a gyengeségek szem előtt tartásával

fogalmaz meg megyei fejlesztési prioritásokat, a lehetőségek hasznosítása és a veszélyek elhárítása érdekében.

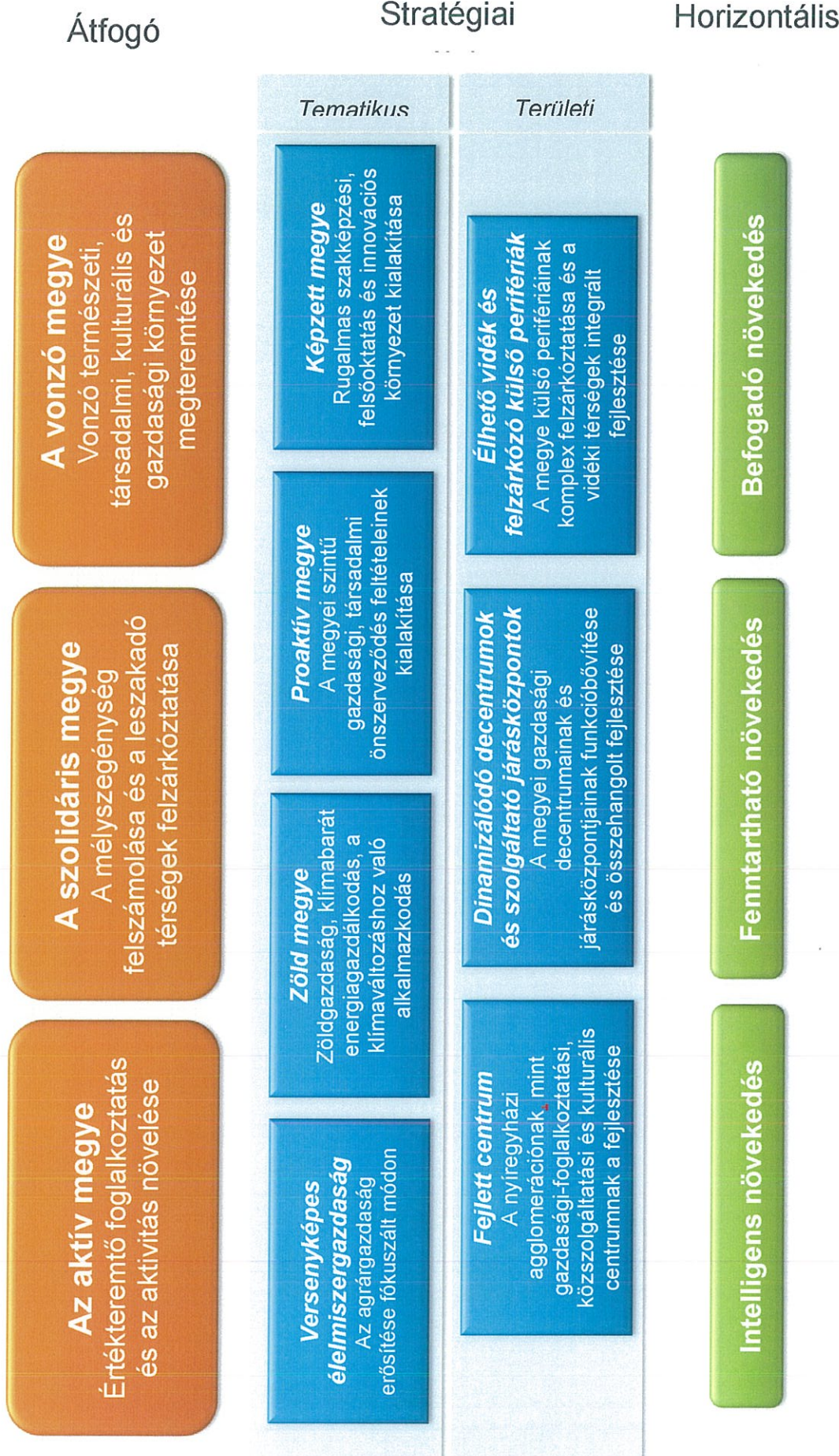
Mindenekelőtt a koncepció egyik legjelentősebb feladata, hogy meghatározza a megye 2030-ra vonatkozó jövőképét:

“2030-ban Szabolcs-Szatmár-Bereg megye egy olyan hely, ahol jó élni.”

A jövőkép elérése érdekében Szabolcs-Szatmár-Bereg megye fejlesztési koncepciója három átfogó célt fogalmaz meg, amelyek tükrözik a megye értékválasztását, a fejlesztési célkitűzések fő irányát. A három átfogó cél elérése érdekében hét stratégiai cél került kijelölésre, amelyek közül négy tematikus cél, három területi cél. A kitűzött célok elérése az intelligens, fenntartható és befogadó növekedés (mint horizontális célokra) jegyében történik.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye fejlesztésének célrendszerét a következő ábra foglalja össze.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye fejlesztési stratégiája 2014-2020 Célrendszer



Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Területfejlesztési Konceptiója úgy került kialakításra, hogy az integrált módon biztosítsa a környezeti, társadalmi és gazdasági fenntarthatóság szempontjainak érvényesülését. A koncepció egészen átívelő irányelvek a fejlesztések megvalósulása során az energetikai hatékonyság biztosítása, a helyi termékek előállításának és fogyasztásának erősítése, a hátrányos helyzetű, vagy fogyatékkal élő lakosság életszínvonalának javítása. A koncepcióban ezek az irányelvek, mint horizontális célok jelennek meg.

A koncepció lényeges eleme, hogy a gazdasági fejlődés fenntartható módon valósuljon meg, ne mindenáron, a káros kibocsátások, melléktermékek növekedése által. Továbbá a koncepció a megye eddigi fejletlenségéből adódó előnyök (érintetlen természeti környezet, kulturális értékek jelentős száma, alacsony fokú szennyezettség) hasznosítását, megőrzését is figyelembe vette a fejlesztési célok kidolgozása során.

2.3 A koncepció összefüggése más releváns tervekkel

Az 1.4 Területi hatásvizsgálat készítéséhez felhasznált adatok forrása című fejezet során bemutatásra kerültek azok a nemzetközi, közösségi illetve országos dokumentumok, melyek alapját képezték a Koncepció környezeti és természetvédelmi vizsgálatának. Az alábbiakban kerül sor e dokumentumok célrendszerének összevetésére a Koncepcióban megfogalmazott célokkal. Az alkalmazott jelölések az alábbiak: Átfogó célok: C1, C2, C3; Stratégiai ágazati (tematikus) célok: Á1, Á2, Á3, Á4; Stratégiai területi célok: T1, T2, T3; Horizontális célok: H1, H2, H3; Prioritások: P1-10.

EU7. Környezetvédelmi Cselekvési Program:

Az Európai Unió 6-ik Környezetvédelmi Cselekvési Programja 2012-es zárását követően elvégezték annak értékelését, és elindították a 7-ik Környezetvédelmi Cselekvési Program elkészítését is. Jelenleg a program még nincs elfogadva, azonban a javaslati csomag elérhető, mely a 2013-2020-as időszakot célozza intézkedéseivel.

EU7. Környezetvédelmi Cselekvési Program kiemelt célkitűzései	SzSzB Megyei Koncepció kapcsolódó célok, prioritások, illeszkedés
1. Az uniós természeti tőke védelme, megőrzése és fejlesztése: - a biodiverzitás stratégiájának megvalósulása - európai vízkinccs megőrzéséről szóló terv megvalósulása - halállományok egészséges szintjének 2020-ig történő helyreállítása - levegőtminőségi szabályozással való teljes összhang - a talajerózió visszaszorítása, a talaj szervesanyag-tartalmának növelése, a szennyezett helyszínek helyreállítása és földhasználati megfontolások - nitrogén- és foszforkibocsátás csökkentése, beleértve a települési és ipari szennyvízből és a műtrágyahasználatból származó kibocsátás csökkentését is - az erdőkkel szembeni igények és az erdők előnyeinek sokfélesége, és	A Koncepció célrendszere tükrözi a zöld szemléletet: C.3: A vonzó megye Vonzó természeti, társadalmi, kulturális és gazdasági környezet megteremtése és az Á.2: Zöld megye Zöldgazdaság, klímabarát energiagazdálkodás, a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás és a H2: Fenntartható növekedés célkitűzések által. Konkrét fókusz megjelenése e tématerületek, célkitűzések vonatkozásában nem jelentkezik, gyenge kapcsolódás az alábbi prioritás keretében jelenik meg: P.2: integrált vízgazdálkodási programok, új növényfajok meghonosítása. Erősíteni szükséges a talaj-és erdővédelmi-, erdőfejlesztési megközelítéseket a célrendszerben.

EU7. Környezetvédelmi Cselekvési Program kiemelt célkitűzései	SzSzB Megyei Konceptió kapcsolódó célok, prioritások, illeszkedés
stratégiai erdővédelmi- és fejlesztési megközelítés	
2. Erőforrás-hatékony, környezetbarát és versenyképes uniós gazdaság kialakítása: • éghajlat- és energiapolitikai célkitűzések, üvegházhatású gázkibocsátás csökkentése • ipar teljes környezeti hatása minden ipari ágazatban jelentősen csökkenjen, az erőforrás-hatékonyság nőjön • termelés és a fogyasztás teljes környezeti hatása csökkenjen, különösen az élelmiszer-ipari, a lakás- és a mobilitási ágazatban • a hulladékkal, mint erőforrással való gazdálkodás, hulladékképződés csökkenjen, energetikai hasznosítás az újrafeldolgozásra alkalmatlan anyagokra korlátozódjon, az újra feldolgozható és a komposztálható anyagok hulladéklerakóban való elhelyezésének megszüntetése • víz-stressz visszaszorítása	A Konceptió célrendszere tükrözi a zöld szemléletet: C.3: A vonzó megye Vonzó természeti, társadalmi, kulturális és gazdasági környezet megteremtése és az Á.2: Zöld megye Zöldgazdaság, klímabarát energiagazdálkodás, a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás és a H2: Fenntartható növekedés célkitűzések által. Konkrét fókusz e tématerületek, célkitűzések vonatkozásában az alábbi prioritások keretében jelenik meg az alábbi formában: P.2: korszerű hulladékhasznosítási és ártalmatlanítási technológiák; környezetbarát mobilitás feltételeinek megteremtése (elsősorban a közösségi és kerékpáros közlekedés fejlesztésével); megújuló energiapolitika, alternatív energiatermelés fejlesztése P.1: erős helyi termék politika.
3. Környezeti terhelés csökkentése, egészség és jólétet fenyegető kockázat csökkentése: • levegőminőség jelentősen javítása • zajszennyezés csökkentése • ivó- és fürdővíz biztonsága • veszélyes anyagok – köztük a termékekben lévő anyagok – használatával kapcsolatos környezeti és egészségi kockázatok felmérése és minimalizálása • éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás	Konkrét fókusz e tématerületek, célkitűzések vonatkozásában az alábbi prioritás keretében jelenik meg: P.2: klímaváltozásra való felkészülés, klímaváltozás hatásainak mérséklése; környezetbarát mobilitás feltételeinek megteremtése (elsősorban a közösségi és kerékpáros közlekedés fejlesztésével); P5: klímaváltozás hatásaira való felkészülés, csapadékvíz elvezetés hiányzó kapacitásainak kiépítése A zajszennyezés csökkentésére, illetve a veszélyes anyagok használatára irányuló célkitűzések gyenge figyelmet kapnak a célrendszerben.
4. A környezetpolitika tudományos eredményekkel való szilárdabb alátámasztása: • a politikai döntéshozók és a vállalkozások szilárdabb alappal rendelkezzenek környezet- és éghajlat-politikájuk kialakításához és végrehajtásához, a költségek és hasznok mérése tekintetében is • felmerülő környezeti és éghajlat-változási kockázatok megértése, értékelése, kezelése • környezetpolitika és tudomány közötti kapcsolódási felület	Konkrét fókusz e tématerületek, célkitűzések vonatkozásában az alábbi prioritás keretében jelenik meg az alábbi formában: P.1: innováció és kutatás-fejlesztés erősítése, ösztönzése az agrárgazdaságban; erős helyi termék politika. A környezetpolitika tudományos eredményekkel való szilárdabb alátámasztását szolgáló célok tovább erősíthetők, fókuszáltabb megközelítést igényelnének a célrendszerben.

EU7. Környezetvédelmi Cselekvési Program kiemelt célkitűzései	SzSzB Megyei Konceptió kapcsolódó célok, prioritások, illeszkedés
5. Az uniós városok fenntarthatóságának növelése: fenntartható várostervezés és rendezés	Konkrét fókusz e tématerületek, célkitűzések vonatkozásában az alábbi prioritás keretében jelenik meg: P.2: környezettudatos közösségek és települések, hulladékgazdálkodás; környezetbarát mobilitás feltételeinek megteremtése (elsősorban a közösségi és kerékpáros közlekedés fejlesztésével); P.1: erős helyi termék politika; P.3: összehangolt turizmusfejlesztés, P.5: közlekedési hálózat átgondolt fejlesztése; P.6: lakhatási feltételek javítása, energiahatékonyság növelése. A kapcsolódás egyértelmű és szoros.

Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégia:

Az Országgyűlés a 18/2013. (III.28.) határozatával elfogadta a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégiát, mely a 2012-2024 közötti időszakban érvényesítendő fenntarthatósági elveket, célokat, beavatkozásokat rendszerezi.

Nemzeti Fenntartható Fejlődés Stratégia (2012-2024)	SzSzB Megyei Konceptió kapcsolódó célok, prioritások, illeszkedés
Család és polgári felelősségi körbe tartozó célok: - egészséges életmód - környezeti károk csökkentése - önkorlátozó erőforrás-felhasználás	A Konceptió célrendszere tükrözi a fenntarthatósági értékrendet, a célokkal való kapcsolat erős és sokrétű, azonban a felelősségi körök szerinti cél-megfogalmazással a koncepció nem rendelkezik. Kivételnek tekinthető a vállalkozások, illetve a helyi kormányzás felelősségi köre, ahol megjelennek konkrét fókuszok is: P.3: vállalkozói szaktanácsadási hálózat, hálózatosodás, klaszteresedés erősítése az élelmiszergazdaság területén, civil szervezetek, vállalkozások bevonása a fejlesztések előkészítésébe és megvalósításába; P.1: innováció és kutatás-fejlesztés erősítése, ösztönzése az agrárgazdaságban; P.2: környezeti nevelés, környezettudatos szemlélet erősítése; környezetbarát mobilitás feltételeinek megteremtése (elsősorban a közösségi és kerékpáros közlekedés fejlesztésével) P.4: minőségi, exportképes és környezettudatos vállalkozások vállalkozói ismeretinek növelése.
Vállalkozások felelősségi körbe tartozó célok: - környezetvédelmi szervezetek és tevékenységek támogatása - felhasznált természeti inputok és szennyezés csökkentése - lokális termelési rendszerek előnyben részesítése - helyi-térségi gazdasági kapcsolatok erősítése	
Kisközösségek, civilek, vallási közösségek felelősségi körbe tartozó célok: - tudás és egészségi állapot fejlesztése - természeti erőforrások védelme - környezeti fenntarthatósági értékrend terjesztése	
Országos és helyi kormányzás felelősségi körbe tartozó célok: - K+F+I támogatása - megelőzés - szemléletformálás, egészségfejlesztés,	

Nemzeti Fenntartható Fejlődés Stratégia (2012-2024)	SzSzB Megyei Konceptió kapcsolódó célok, prioritások, illeszkedés
ismeretterjesztés • rendszerszemlélet • nem megújuló erőforrást kiváltó befektetések támogatása • "kék gazdaság", öko gazdálkodás • erőforrás-felhasználás racionalizálása • éghajlatváltozásra való felkészülés • értékmegőrzést és hozzáférést biztosító területhasználat • utazás, szállítás és energiatovábbítás igényeit csökkentő térhasználat	

A Nemzeti Fejlesztés 2020 - Országos Fejlesztési Konceptió és az Országos Területfejlesztési Konceptió szintén tartalmaznak olyan elveket, célokat, melyek alkalmazásával a 2014-20-as időszakban biztosítható lesz a fenntarthatósági szempontok érvényesítése. A dokumentumok még nem kerültek elfogadásra, azonban a társadalmasításra szánt változatuk elérhető, így ezek környezeti fejezetének figyelembe vételére került sor a következőkben.

Nemzeti Fejlesztés 2020	SzSzB Megyei Konceptió kapcsolódó célok, prioritások, illeszkedés
Rövid távú környezetstratégiai célok • épített környezet értékeinek és a természeti erőforrások védelme, természet-és tájvédelem • környezetvédelem, örökségvédelem • települési környezet védelme • kedvező táji adottságok megőrzése • agrár-és erdő környezetgazdálkodási rendszerek működtetése • természeti erőforrások, ásványkincsek fenntartható használata • klímaadaptáció • takarékos anyag-, energia és térhasználatot ösztönző szabályozás,	C.3: A vonzó megye Vonzó természeti, társadalmi, kulturális és gazdasági környezet megteremtése és az Á.2: Zöld megye Zöldgazdaság, klímabarát energiagazdálkodás, a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás és a H2: Fenntartható növekedés P.1: erős helyi termék politika; P.2: környezeti nevelés, környezettudatos szemlélet erősítése; környezetbarát mobilitás feltételeinek megteremtése (elsősorban a közösségi és kerékpáros közlekedés fejlesztésével); megújuló energiapolitika, alternatív energiatermelés fejlesztése; középületek, lakóépületek energetikai korszerűsítése; P.5: közlekedési hálózat átgondolt fejlesztése, autómentes övezetek kialakítása, egyéni autós közlekedés csökkentése; P.6: városi közterek; P.8: erdő-és fagazdálkodás, fafeldolgozás fejlesztése; A kapcsolódás erős és egyértelmű.
Hosszú távú környezetstratégiai célok • fenntarthatóságot, épített környezet és természeti erőforrások mennyiségi, minőségi védelmét biztosító gazdasági tevékenységek és ágazatok fejlesztése • szemléletváltás a vízgazdálkodásban, vízmegtartás-, vízpótlás és elvezetés tájszerkezettel összhangban • energiatakarékosság, alternatív,	C.3: A vonzó megye Vonzó természeti, társadalmi, kulturális és gazdasági környezet megteremtése és az Á.2: Zöld megye Zöldgazdaság, klímabarát energiagazdálkodás, a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás és a H2: Fenntartható növekedés P.2: környezetbarát mobilitás feltételeinek megteremtése (elsősorban a közösségi és kerékpáros közlekedés fejlesztésével); megújuló energiapolitika, alternatív energiatermelés fejlesztése; környezeti nevelés, környezettudatos

Nemzeti Fejlesztés 2020	SzSzB Megyei Koncepció kapcsolódó célok, prioritások, illeszkedés
megújuló energiára épülő helyi energiatermelési és ellátási rendszerek kiépítése - épített környezet értékeinek védelme, épített örökség erőforrásként való használata - barnamezős beruházások szorgalmazása - fenntarthatóságra irányuló környezeti nevelés, szemléletformálás - érték alapú település-és város rehabilitáció, innovatív városfejlesztés	szemlélet erősítése; klímaváltozásra való felkészülés; P.5: klímaváltozásra való felkészülés P.8: kulturális, természeti értékek megőrzése; A kapcsolódás szoros és egyértelmű, azonban a barnamezős beruházások szorgalmazására, illetve a vízgazdálkodásra irányuló célkitűzés erősíthető lenne.

Nemzeti Környezetvédelmi Program: a Program Magyarország környezetvédelmi programja, mely a 2009-14 közötti időszakra vonatkozóan határozza meg az ország környezetvédelmi célterületeit.

Nemzeti Környezetvédelmi Program (2009-2014)	SzSzB Megyei Koncepció kapcsolódó célok, prioritások, illeszkedés
A környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítése: - szemléletformálás - környezettudatos termelés és fogyasztás - környezettudatos információhoz való hozzáférés	C.3: Vonzó megye; Á.2: Zöld megye; H.2: Fenntartható növekedés P.2: környezeti nevelés, környezettudatos szemlélet erősítése; Bár a környezettudatos szemlélet megjelenik a Koncepció célrendszerében, főként annak magasabb szintjén, azonban hangsúlyosabb szerepet kíván.
Éghajlatváltozás: - üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése - az energiahatékonyság és energiatakarékosság növelése növényborítottság növelésével, alkalmazkodóképesség javításával, a károk megelőzésével - a közlekedési-szállítási igények csökkentése, közlekedés környezetterhelésének csökkentése - mezőgazdasági eredetű kibocsátás csökkentése	C.3: Vonzó megye; Á.2: Zöld megye; H.2: Fenntartható növekedés P.2: környezetbarát mobilitás feltételeinek megteremtése (elsősorban a közösségi és kerékpáros közlekedés fejlesztésével); P.5, P.6, P.7, P.8, P.9: közlekedési hálózat átgondolt fejlesztése; P.8: erdő- és fagazdálkodás, fafeldolgozás fejlesztése; A kapcsolódás egyértelmű.
Környezet és egészség: - lakosság egészségét károsító folyamatok fékezése és visszafordításának elősegítése - az egészséges környezet kialakítása - egészségügyi egyenlőtlenségek mérséklése és a sérülékeny csoportok fokozott védelme	C.2: A szolidáris megye; C.3: Vonzó megye; Á.2: Zöld megye; H.2: Fenntartható növekedés; P.8: erdő- és fagazdálkodás; P.1: élelmiszergazdaság, élelmiszer feldolgozás, egészségmegőrző élelmiszerek fejlesztése, előállítása; P.2: egészséges, környezettudatos életmód ösztönzése, környezeti nevelés; P.7: közszolgáltatások bővítése (egészségügyi, szociális funkciók erősítése); A kapcsolódás közepes szintű. A Koncepció céljai

**SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ TERÜLETI
HATÁSVIZSGÁLATA**

Nemzeti Környezetvédelmi Program (2009-2014)	SzSzB Megyei Konceptió kapcsolódó célok, prioritások, illeszkedés
• beltéri levegőminőség • biológiai allergének elleni védekezés • a vízminőség és egészség (ivóvíz, fürdővíz) • élelmiszerbiztonság • környezet-egészségügyi információs rendszer	közt nem találhatóak meg a beltéri levegőminőség javítására, a biológiai allergének elleni védekezésre, illetve a környezet egészségügyi információs rendszerre vonatkozó célok.
Települési környezetminőség: • tudatos településfejlesztés • fenntarthatósági szempontok hatékonyabb érvényesítése • takarékos területhasználat • az épített környezet és a zöldfelületi rendszer védelme • harmonikusabb tájba illesztés • a mobilitási igények mérséklése, környezetbaráttá tétele • a települések zavartalan működését biztosító környezeti infrastruktúra kiépítése • levegőminőségének javítása, zajterhelés csökkentése • közlekedés és környezet (egyéni nem motorizált, közösségi) • települési közszolgáltatások és a környezetvédelem (ivóvíz, szennyvíz)	C.3: Vonzó megye; Á.2: Zöld megye; H.2: Fenntartható növekedés; P.1: erős helyi termék politika; P.2, P.5, P.6, P.7: környezetbarát mobilitás feltételeinek megteremtése (elsősorban a közösségi és kerékpáros közlekedés fejlesztésével); P.3: összehangolt turizmusfejlesztés; P.5: csapadékvíz-elvezetés; P.7: közszolgáltatások bővítése; P.8: erdő-és fagazdálkodás, fafeldolgozás fejlesztése; közszolgáltatások bővítése, hozzáféréseinek javítása. A kapcsolódás szoros és egyértelmű.
A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem: • a természeti és táji értékek védelme • természetvédelmi őrzés, kezelés, fenntartás • károsodott területek helyreállítása, káros hatások csökkentése • a természetvédelem feltételrendszerének javítása	C.3: Vonzó megye; Á.2: Zöld megye; H.2: Fenntartható növekedés; P.8: kulturális, természeti értékek megőrzése; P.9: természeti és kulturális értékek őrzésén alapuló turizmusfejlesztés A kapcsolódás világos, azonban a természet védelmére, illetve a károsodott területek helyreállítására irányuló célok erősebb megjelenítése lenne kívánatos.
Fenntartható terület- és földhasználat: • területrendezés és környezetvédelem • ásványkincsekkel való fenntartható gazdálkodás • talajok védelme és fenntartható használata • környezetbarát mezőgazdasági gyakorlat • az erdőgazdálkodás környezeti aspektusai	C.3: Vonzó megye; Á.2: Zöld megye; H.2: Fenntartható növekedés; P.3: összehangolt turizmusfejlesztés; P.8: erdő-és fagazdálkodás, fafeldolgozás fejlesztése; A kapcsolódás világos, azonban a talajok védelmére irányuló célok, illetve a környezetbarát mezőgazdasági gyakorlat céljai erősíthetők.
Vizeink védelme és fenntartható használata:	C.3: Vonzó megye; Á.2: Zöld megye; H.2: Fenntartható növekedés;

**SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ TERÜLETI
HATÁSVIZSGÁLATA**

Nemzeti Környezetvédelmi Program (2009-2014)	SzSzB Megyei Konceptió kapcsolódó célok, prioritások, illeszkedés
- vizeink „jó állapotának” elérése, vízgyűjtő gazdálkodási tervezés és monitoring - stratégiai vízkészletek mennyiségi és minőségi védelmét szolgáló, kapcsolódó programok (ivóvízbázis-védelem, geotermikus energia) - területi vízgazdálkodás VTT, vízkármegelőzés és elhárítás árvizek, belvizek kezelése - kiemelt fontosságú és országos jelentőségű érzékeny víztestek állapotának javítása (Tisza-tó)	P.2: komplex vízgazdálkodás, integrált vízgazdálkodási program, öntözési infrastruktúra fejlesztése, helyi vízkészlet kihasználása; A kapcsolódás világos.
Hulladékgazdálkodás: - megelőzés - zöldhulladék, komposztálás, újra használat, szelektív gyűjtés, újrafeldolgozás, energetikai hasznosítás - lerakás csökkentése, biológiai hulladék részarány csökkentés, rekultiváció - energetikai hasznosítás - hulladékgazdálkodási tervezés	C.3: Vonzó megye; Á.2: Zöld megye; H.2: Fenntartható növekedés; P.2: korszerű hulladékhasznosítási és ártalmatlanítási technológiák; megújuló energiapolitika, alternatív energiatermelés fejlesztése biomassza feldolgozás, geotermikus energia hasznosítása; A kapcsolódás egyértelmű, azonban a szelektív hulladékgyűjtésre vonatkozó célok erősíthetők.
Környezetbiztonság: - a környezetbiztonság növelése, a veszélyeztetés megelőzése (árvizek) - a bekövetkezett katasztrófák következményeinek hatékony enyhítése, elhárítása - a környezetkárosodás felszámolása - a veszélyes anyagok és veszélyes készítmények káros hatásainak kezelése - környezeti kármegelőzés és kárelhárítás, környezeti kármentesítés	C.3: Vonzó megye; Á.2: Zöld megye; H.2: Fenntartható növekedés; P.2: korszerű hulladékhasznosítási és ártalmatlanítási technológiák. A kapcsolódás gyenge. A környezeti katasztrófák következményeinek enyhítése, környezeti kármegelőzés és kárelhárítás, kármentesítés megjelenése hiányzik, illetve nem elég hangsúlyos a Konceptió célrendszerében.

A Nemzeti Vidékstratégia célja, hogy 2020-ig a vidék társadalmi és gazdasági folyamataiban látható és minden érintett számára érezhető javulás következzen be. A Stratégia megalkotásával és végrehajtásával a vidéki Magyarország egészének megújítása a cél. Ennek érdekében négy átfogó területről; az agrárgazdaságról, a vidékfejlesztésről, az élelmiszergazdaságról, valamint a környezet védelméről határoz meg tennivalókat.

Nemzeti Vidékstratégia 2020	SzSzB Megyei Konceptió kapcsolódó célok, prioritások, illeszkedés
Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata: - talajvédelmi és ásványi nyersanyag-gazdálkodási program - természeti értékek, területek	C.3: Vonzó megye; Á.2: Zöld megye; H.2: Fenntartható növekedés; P.8: erdő-és fagazdálkodás, fafeldolgozás fejlesztése, természeti és kulturális értékek védelme; P.2: komplex vízgazdálkodás, integrált vízgazdálkodási program, öntözési infrastruktúra

**SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ TERÜLETI
HATÁSVIZSGÁLATA**

Nemzeti Vidékstratégia 2020	SzSzB Megyei Konceptió kapcsolódó célok, prioritások, illeszkedés
ökoszisztéma szolgáltatások védelme és helyreállítása program • környezetbiztonsági program • vízkészlet- és vízminőség-védelmi program • területi vízgazdálkodási program	fejlesztése, helyi vízkészlet kihasználása; A kapcsolódás világos, azonban a talajvédelem és a környezetbiztonság (megelőzés, előrejelzés, kárelhárítás) kevésbé hangsúlyos a célok közt.
Vidéki környezetminőség javítása: • ivóvízminőség-javító program • szennyvíz program • települési csapadékvíz-gazdálkodás program • levegőminőség-védelmi és zajterhelés csökkentési program • zöldterületi rendszer fejlesztése program • hulladékgazdálkodási program	C.3: Vonzó megye; Á.2: Zöld megye; H.2: Fenntartható növekedés; P.2: korszerű hulladékhasznosítási és ártalmatlanítási technológiák; környezetbarát mobilitás feltételeinek megteremtése (elsősorban a közösségi és kerékpáros közlekedés fejlesztésével); P.5: települési csapadékvíz-elvezetés; P.8: erdő-és fagazdálkodás, fafeldolgozás fejlesztése; A kapcsolódás erős és egyértelmű, azonban áttételek az ivóvíz-minőségét javító és a szennyvízprogramok.
Föld- és birtokpolitika: • föld- és birtokrendezési, üzemszabályozási program • demográfiai földprogram, „fiatal gazda életpályamodell”	H.3. Befogadó növekedés P.8, P.9: szociális közfoglalkoztatás szervezése; A kapcsolódás áttételes, a Konceptió célrendszerében nem jelennek meg a föld-és birtokrendezési programok, inkább a szociális gazdaság vonatkozásai jellemzőek.
Fenntartható agrárszerkezet- és termeléspolitika: • ökológiai gazdálkodás program • génmegőrzési program • táj- és agrár-környezetgazdálkodási program • állattenyésztés-fejlesztési program • lovasprogram • „Kert-Magyarország” kertészeti program • szőlő- és borprogram • szántóföldi növénytermesztés program • gyepgazdálkodás program • erdőprogram • halgazdálkodási program • vadgazdálkodási program	C.3: Vonzó megye; Á.1: Versenyképes élelmiszergazdaság: az agrárgazdaság erősítése fókuszált módon; Á.2: Zöld megye; H.2: Fenntartható növekedés; P.2: megújuló energiapolitika, alternatív energiatermelés fejlesztése; P.8: erdő-és fagazdálkodás, fafeldolgozás fejlesztése; P.1: élelmiszergazdaság versenyképes ágazatának fejlesztése, tradicionális gyümölcs- és növénytermesztési kultúrák, A kapcsolódás egyértelmű, bár hiányos. A Konceptió célrendszere külön ágazati stratégiai célt tartalmaz (Á.1) az agrárgazdaság komplex fejlesztése céljából, azonban a külön specializált programokban való gondolkodás szempontjait erősíteni szükséges a célrendszerben. Hiányoznak a releváns kertészeti, hal és vadgazdálkodási programok (inkább csak a szociális vonatkozásai jelennek meg).
Hozzáadott értéknövelés, biztonságos élelmiszerellátás, biztonságos piac: • élelmiszer-feldolgozási program • ellenőrzött élelmiszerlánc program • „egészséges helyi terméket a közétkeztetésbe” program • agrármarketing, bel- és külpiaci program	C.3: Vonzó megye; Á.1: Versenyképes élelmiszergazdaság: az agrárgazdaság erősítése fókuszált módon; Á.2: Zöld megye; H.2: Fenntartható növekedés; P.1: élelmiszergazdaság, élelmiszer feldolgozás, egészségmegőrző élelmiszerek fejlesztése, előállítás, élelmiszeripari termékek marketingje; P.3: agrármarketing, helyi termékek védelme, márkázás A Konceptió célrendszere külön ágazati stratégiai célt tartalmaz (Á.1) az agrárgazdaság komplex fejlesztése,

**SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ TERÜLETI
HATÁSVIZSGÁLATA**

Nemzeti Vidékstratégia 2020	SzSzB Megyei Konceptió kapcsolódó célok, prioritások, illeszkedés
	főként az élelmiszeripari kapacitások fejlesztése, a helyi feldolgozás és az exportképes feldolgozó kapacitások erősítése céljából.
Helyi gazdaságfejlesztés: - helyi termék, helyi piac, közvetlen értékesítés program - helyi energiatermelés és -ellátás program - vidéki turizmus, falusi vendéglátás program - kézműves program - szövetkezés-fejlesztési program - helyi vállalkozásfejlesztés, szociális gazdaság program - szociális földprogram	C.3: Vonzó megye; Á.2: Zöld megye; H.2: Fenntartható növekedés; H.3: Befogadó növekedés P.1: erős helyi termék politika; P.3: összehangolt turizmusfejlesztés; helyi termékek védelme, előállításának ösztönzése, márkázás, piacra jutás elősegítése; gazdaság hálózatosodása; alulról jövő kezdeményezések felkarolása; P.8: helyi élelmiszer-feldolgozó kapacitások bővítése. P.8, P.8, P.10: szociális gazdaság fejlesztése A kapcsolódás erős és egyértelmű.
Vidéki szellemi és fizikai infrastruktúra, egészségfejlesztés, életképes vidéki települések, helyi közösségek: - képzés, szakoktatás program - fogyasztói szemléletformálás program - népfőiskola program - modellgazdaságok, tájközpontok, agrár-szaktanácsadás program - kutatás-fejlesztés, innováció program - falufejlesztés, vidéki értéktár és örökség program - egészségügyi ellátás, egészségfejlesztés program	C.3: Vonzó megye; Á.2: Zöld megye; Á.3: Proaktív megye; Á.4: Képzett megye; H.1: Intelligens növekedés; H.2: Fenntartható növekedés; H.3: Befogadó növekedés P.1: innováció, kutatás-fejlesztés az agrárgazdaságban, élelmiszergazdaság, élelmiszer feldolgozás, egészségmegőrző élelmiszerek fejlesztése, előállítása; P.2: egészséges, környezettudatos életmód ösztönzése, környezeti nevelés; P.4: tudományos szolgáltató bázis; együttműködés oktatási intézmények és gazdasági szereplők között; szakképzés, képzéshez való hozzáférés javítása; környezettudatos vállalkozások segítése szaktanácsadással; P.7: közszolgáltatások (egészségügyi, szociális funkciók) bővítése; P.8, P.9, P.10: kulturális, természeti értékek megőrzése; közösségfejlesztő pilot programok. A kapcsolódás egyértelmű, de az egészségfejlesztés céljai erősíthetők.
Térségi komplex vidékfejlesztési nemzeti programok: - tanyás térségek fejlesztési programja - aprófalvas térségek fejlesztési programja - Tisza-völgy komplex fejlesztési program - térségfejlesztési Program „Vidékfejlesztési együttműködések a Kárpát-medencei határon túli magyarsággal” program	C.3: Vonzó megye; Á.2: Zöld megye; T.3: Élhető vidék és felzárkózó külső periferiák; H.2: Fenntartható növekedés; P.3: összehangolt turizmusfejlesztés A kapcsolódás beazonosítható, külön területi cél (T.3) került kijelölésre az Élhető vidék és külső periferiák felzárkóztatása céljából, amelynek keretében 3 prioritás (P.8, P.9 és P.10) foglalkozik a törpe-apró- és középfalvakkal, a leszakadó térségekkel és rétegekkel. A Tisza-völgy programhoz való kapcsolódás nem, illetve csupán áttételesen (P.2) lelhető fel.

Tisza Részvízgyűjtő Gazdálkodási Terv: A vízgyűjtő-gazdálkodási terv (VGT) tartalmazza az összes szükséges információt, amely a víztestekről rendelkezésre áll, az állapotértékelések eredményét, azt, hogy milyen problémák jelentkeznek a tervezési területen és ennek milyen okai azonosíthatók, továbbá, hogy milyen környezeti célokat tűzhetünk ki, és ezek eléréséhez milyen műszaki és szabályozási intézkedésekre, illetve pénzügyi támogatásokra, ösztönzőkre van szükség.

Tisza Részvízgyűjtő Gazdálkodási Terv	SzSzB Megyei koncepció kapcsolódó célok, prioritások, illeszkedés
Tápanyag és szervesanyag-terhelések, szennyezések csökkentése: - településekről összegyűjtött kommunális szennyvizek elvezetése, tisztítása, elhelyezése - településekről származó egyéb szennyezésekkel kapcsolatos intézkedések - ipari forrásból származó közvetlen szennyezések - mezőgazdasági tevékenységből származó tápanyag és szerves anyag terhelések csökkentése - jó halászati és horgászati gyakorlat kialakítása és elterjesztése - egyéb szennyezésének megelőzése, illetve a szennyezések kárelhárítása	C.3: Vonzó megye; Á.2: Zöld megye; H.2: Fenntartható növekedés; P.2: integrált vízgazdálkodási program, környezettudatos közösségek és települések; P.5: kommunális infrastruktúra hiányos kiépítettségének megoldása, csapadékvíz-elvezetés; A kapcsolódás gyenge, a koncepció céljai közt hiányoznak a jó halászati és horgászati gyakorlat elterjesztésére irányulók, illetve erősíthetők a szennyezések megelőzésére, kárelhárítására, továbbá a mezőgazdasági tevékenységből származó terhelések csökkentésére vonatkozó célok.
Vízfolyások és állóvizek hidromorfológiai állapotát javító intézkedések: - vízfolyások és állóvizek medrét érintő intézkedések - vízfolyások árterére vagy hullámterére, valamint az állóvizek parti sávjára vonatkozó intézkedések - hidromorfológiai szempontokat figyelembe vevő vízhasználatok megvalósítása	P.2: integrált vízgazdálkodás; P.8, P.9: erdő- és fagazdálkodás; A kapcsolódás gyenge, hiányoznak a vízfolyások és állóvizek hidromorfológiai állapotának javítására vonatkozó célkitűzések.
Fenntartható vízhasználatok: - víz kivétel, víztározás - felszín alatti víztestek utánpótlása - aszály hatásának mérséklése	C.3: Vonzó megye; Á.2: Zöld megye; H.2: Fenntartható növekedés; P.2: integrált vízgazdálkodás, öntözési infrastruktúra fejlesztése, helyi vízkészlet használata a gazdaságban, szabályozási rendszer átalakítása; P.8: természeti értékek megőrzése. A kapcsolódás erős és világos.
Megfelelő ivóvízminőséget biztosító intézkedések: - ivóvízminőség javítás - víz bázisok védelme	P.2: integrált vízgazdálkodás, P.8: természeti értékek megőrzése Hiányoznak a kifejezetten az ivóvíz-minőségének javítására vonatkozó célkitűzések.
Vizes élőhelyekre és védett területekre vonatkozó egyedi intézkedések: - vizes élőhelyekre és természeti értékei miatt védett területekre vonatkozó intézkedések „halas” vizekre vonatkozó intézkedések - természetes fürdővizekre vonatkozó	P.2: integrált vízgazdálkodás, P.8: természeti értékek megőrzése Hiányoznak a kifejezetten a vizes élőhelyek állapotának javítására vonatkozó célkitűzések.

SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ TERÜLETI
HATÁSVIZSGÁLATA

speciális intézkedések	
Átfogó intézkedések a vízi környezeti problémák megoldására: • monitoring hálózat és eszközök, valamint az információs rendszerek fejlesztése • az informatikai rendszerek fejlesztése • Kutatás, fejlesztés • képességfejlesztés, szemlélet-formálás	P.1: innováció, kutatás-fejlesztés ösztönzése az agrárgazdaságban; P.2: környezeti nevelés, környezettudatos szemlélet erősítése; A vízi környezeti problémák monitoring hálózata és informatikai fejlesztésének súlya erősíthető a Konceptióban.

3 A koncepció környezeti, társadalmi és gazdasági hatásainak vizsgálata

3.1 A koncepció hatásainak átfogó vizsgálata (jövőkép és átfogó célok mentén)

„2030-ban Szabolcs-Szatmár-Bereg megye egy olyan hely, ahol jó élni.”

A megyei fejlesztéspolitika központjában ember- és értékközpontúság, a minőségi élet feltételeinek megteremtése és megőrzése áll. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye Jövőképének megvalósulása többnyire pozitív hatással van a megye környezeti, társadalmi és gazdasági állapotára. A jövőkép elérésének egyik legfontosabb komplex hatása, hogy a megye életminőség szempontjából felzárkózik az ország fejlett térségeihez.

A jövőkép értelmében a megye környezeti állapota folyamatosan javul. A fejlesztések során kiemelt figyelmet fordítanak a természeti és épített környezeti értékek megőrzésére és fejlesztésére, a magas szintű energiahatékonyság megvalósítására, valamint a megújuló energiaforrások használata egyre inkább tudatosabbá válik.

Társadalmi szinten bekövetkező változásokat tekintve az egyik legjelentősebb lépés, hogy a térségben fokozatosan megszűnik a mélyszegénység. A hátrányos helyzetű térségek társadalmi problémái részben megoldódnak. A megyében nő az aktivitási ráta és a foglalkoztatottság, amit a nyílt munkaerőpiac és a fejlett, értékteremtő szociális gazdaság együttesen biztosít. A megyében egyre több településen alakulnak ki tudatos közösségek, erős helyi identitástudattal. A lakosok ezért egyre inkább tudatosabban választják a helyi termékeket és szolgáltatásokat.

Gazdasági hatásokat tekintve a hagyományosan erős műanyag- és gumiiipar valamint optomechatronikai ipar mellett kialakul a helyi mezőgazdasági termékekre épülő versenyképes agrárgazdaság. Továbbá a megyében egyre meghatározóbbá válik az egyedi adottságokra támaszkodó turizmus és az egyre bővülő zöld gazdaság.

A Jövőkép elérését az átfogó célok szolgálják. Az átfogó célok a környezeti, társadalmi és gazdasági tényezőkre egyaránt többnyire pozitív hatást gyakorolnak.

„Az aktív megye: Értékteremtő foglalkoztatás és az aktivitás növelése” átfogó cél erőteljesen társadalmi és gazdasági irányultságú fejlesztési részcélokat fogalmaz meg. A megye fejlődése számára a kiutat a foglalkoztatás növelésében, a munkahelyteremtésben jelöli meg, hisz a megye fejlődése szempontjából kiemelten fontos, hogy versenyképes gazdaság, versenyképes vállalkozások sora biztosítson munkahelyet a megye lakosságának. Megvalósulásával a megyében növekszik az aktivitási hajlandóság, csökken a munkanélküliek száma. Mindezt a megyei gazdaság jövedelmező ágazatainak fejlesztésével és az értékteremtő szociális gazdaság kiépítésével kívánja elérni.

A társadalmi hatásokat tekintve megállapíthatjuk, hogy a területileg kiegyensúlyozott gazdaságfejlesztéssel a foglalkoztatási helyzet jelentősen javul, csökken a térséget elhagyók száma és a falvakból a városok felé történő belső migráció megszűnik. A cél megvalósulásának további társadalmi hozadéka az életszínvonal fokozatos emelkedése, a lakosság biztonságérzetének javulása a megélhetési feltételek biztosításán keresztül.

A gazdasági tényezőkre gyakorolt hatásokat tekintve megállapíthatjuk, hogy a megye meghatározó gazdasági ágazataiban megvalósuló fejlesztések hatására a megye eltartó képessége és versenyképessége javul. Jelentős beruházások valósulnak meg az agrárgazdaságban.

Az átfogó cél figyelmen kívül hagyása a megye versenyképességét csökkenti, ezáltal növeli a térség gazdasági lemaradását és elmélyíti a jelenleg is komoly gondokat okozó társadalmi problémákat.

„**A szolidáris megye:** A mélyszegénység felszámolása és a leszakadó térségek felzárkóztatása” cél a megye legégetőbb társadalmi, szociális problémáira, a tartós leszakadással veszélyeztetett térségek felemelésére fogalmaz meg irányelveket. A cél jellegéből adódóan leginkább társadalmi hatásokat von maga után, ugyanakkor közvetve hatást gyakorol a gazdasági, valamint környezeti tényezőkre is.

A cél megvalósulásának társadalmi hatásait vizsgálva szintén megállapíthatjuk, hogy kedvezően hat a foglalkoztatási helyzetre, valamint csökkenti az elvándorlást és a belső migráció intenzitását, valamint növeli a társadalom biztonságérzetét.

Gazdasági hatásai közül kiemelkedő, hogy hatást kíván gyakorolni egyes leszakadó térségek fejlődésére. Az átfogó cél a Szatmár-Beregi régió fejlődését erőteljesebben érinti, mint a megye más területeit, mivel a térségben halmozottan jelennek meg olyan problémák, amelyet a cél orvosolni kíván. Az értékteremtő szociális közfoglalkoztatás fejlesztésén keresztül a megye erdő- és vízgazdálkodása kiemeltebb szerephez jut a foglalkoztatásban.

Amennyiben az átfogó cél nem érvényesül a megyei fejlesztések során a társadalmi rétegek közötti különbségek még erősebbek lesznek, a periférián lévő területek társadalmi és gazdasági problémái kezelhetetlenné válnak. A foglalkoztatási helyzet nem fog javulni, a társadalom biztonságérzete kritikus szintre csökken. A térség versenyképessége folyamatosan romlani fog az ország többi területéhez viszonyítva.

„**A vonzó megye:** Vonzó természeti, társadalmi, kulturális és gazdasági környezet megteremtése” átfogó cél a jövőkép környezeti, társadalmi és gazdasági oldalaival egyaránt foglalkozik, ezért hatásai ennek a célnak a legkiterjedtebbek. Az átfogó cél egy vonzó, élhető megye képét vázolja elénk, amelynek mérföldkövei a tiszta, rendezett természeti és épített környezet kialakítása, a vonzó társadalmi légkör megteremtése, a közszolgáltatások biztosítása által, valamint a gazdaság támogatása a befektetés-ösztönzési tevékenység feltételeinek kialakítása révén.

A cél környezeti hatásai egyértelműen pozitívak. A cél érvényesülésével tiszta táji- és települési környezetek alakulnak ki, a természeti és kulturális örökség védelme biztosított lesz. A szennyező források csökkennek a környezetbarát és energia hatékony közlekedési és ipartechnológiai megoldások hatására. Negatív környezeti hatások léphetnek fel a gazdasági termelés volumenének növekedése által, ugyanakkor ezt ellensúlyozni kell a fenntarthatóság elvének érvényesítésével.

Az társadalmi tényezőket érintő hatások szintén kedvezőek. A lakosság a megye bármely térségében megfelelő szinten jut a közszolgáltatásokhoz. Nő a társadalmi mobilitás, ezáltal csökken a perifériák elnéptelenedése.

A gazdaság szereplői a megye egész területén megfelelő feltételeket találnak vállalkozások létrehozására, új telephelyek létesítésére. A térségben a meglévő húzóágazatok mellett kialakul egy versenyképes élelmiszeripar, valamint egyre erőteljesebbé válik a zöldgazdaság szerepe. A megye eltartó képessége és versenyképessége folyamatosan javul.

Az átfogó cél irányelveinek figyelmen kívül hagyása esetén a megye egyre rosszabb környezeti, társadalmi és gazdasági feltételeket tud biztosítani a lakosság, valamint a gazdaság meglévő és új szereplői számára. A megyei imázs egyre kedvezőtlenebbé válik mind bel- és mind külföldön.

3.2 A koncepció hatásainak vizsgálata a területfejlesztési koncepció stratégiai és horizontális céljai mentén

3.2.1 Versenyképes élelmiszergazdaság tematikus cél

A megyei agrárgazdaság erős hagyományokkal és bizonyos termékek tekintetében kedvező adottságokkal rendelkezik. A néhány meglévő, kedvező mezőgazdasági adottságra építve az agrárgazdaság komplex fejlesztése a cél: ide tartozik az élelmiszerfeldolgozó kapacitások

fejlesztésének ösztönzése, a helyi feldolgozás erősítése, de ide sorolható a specializált mezőgazdasági gépgyártás fejlesztése is.

A cél megvalósulása összességében mind a környezetre, mind a gazdasági és társadalmi tényezőkre jelentős hatással bír. Negatív hatások főként a környezeti tényezők esetében feltételezhetőek, a környezeti terhelés fokozódik, mely tudatos, környezetvédelmi szempontokat figyelembe véve mérsékelhető.

Amennyiben nem valósul meg a cél, akkor várhatóan a jelenlegi tendenciák folytatódnak, a jellemző negatív környezeti hatások megmaradnak, melyek környezettudatos szemlélettel csökkenthetőek.

A cél megvalósulásának és meg nem valósulásának hatásait az alábbiak szerint mutatjuk be.

3.2.1.1 A cél megvalósulásának várható hatásai

3.2.1.1.1 Környezeti hatások

A várható **környezeti hatások**at és a pozitív hatások erősítésére vagy a negatív hatások mérséklésére vonatkozó javaslatokat mutatja be a következő táblázat:

Környezeti tényezők	Várhatóan fellépő környezeti hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Talaj	• kapacitásnövekedés miatt fokozódó talajterhelés; • agrárgazdasági eredetű talajszennyezéssel kapcsolatos problémák erősödése; • eróziós és deflációs károk; • talaj tápanyagháztartásának megváltozása; • talaj tömörödése;	• barnamezős beruházási területek támogatása; • környezetbarát agrártermelés támogatása; • mezőgazdasági területek erózió és defláció elleni védelme (mezővédő erdősávok telepítése);
Földtani és ásványvagyon	nem releváns	nem releváns
Levegő minősége	• mezőgazdasági eredetű porszennyezés növekedése; • feldolgozó üzemek légszennyezőanyag kibocsátásának növekedése; • exporttermékek szállításából fakadó közlekedési eredetű légszennyezés növekedés;	• környezetbarát termelési technológiák támogatása; • mezővédő erdősávok telepítése; • környezetbarát szállítási módok alkalmazása;
Felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége	• vízkészletek csökkenése az öntözés fokozódása miatt; • vizek agrárgazdasági eredetű szennyeződése; • térség vízháztartásának pozitív megváltozása az öntözés feltételeinek megteremtése által;	• precíziós mezőgazdaság feltételeinek megteremtése; • az öntözés vízszükségletének biztosítása a Tisza víztározókból;
Hulladékgazdálkodás	• a feldolgozó kapacitás és a termelés növekedéséből eredő agrárgazdasági hulladék mennyiségének emelkedése;	• agrárgazdasági hulladékok megújuló energiaként való hasznosítása;

**SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ TERÜLETI
HATÁSVIZSGÁLATA**

Környezeti tényezők	Várhatóan fellépő környezeti hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Táj	• tájszerkezet megváltozása a mezőgazdasági területek növekedése miatt; • tájdiverzitás csökkenése a birtokszerkezet megváltozása miatt;	• hagyományos termelési módok megőrzése; • tájképileg érzékeny/védett területek megóvása;
Épített környezet, kulturális örökség	• zöldmezős ipari területek, infrastrukturális létesítmények fejlesztésével az épített környezet növekedése; • szállításból adódó infrastrukturális létesítmények (utak) fokozott terhelése; • település szerkezetétől idegen építészeti elemek térnyerése; • új beruházások, a termelői kapacitások növekedése miatt az érintett településeken növekszik a zajterhelés	• védett épített és kulturális örökségek fokozott oltalma; • környezetbarát szállítási módok alkalmazása a települések elkerülésével; • magas zajterheléssel járó tevékenységek elkülönítése; • ipari területek, forgalmas ipari utak véderdővel történő körbevétele a zajszennyezés csökkentése érdekében
Élővilág	• élővilág életterének visszaszorítása, feldarabolódása;	• puffertérületek biztosítása az élővilág védelme érdekében;

3.2.1.1.2 Társadalmi hatások

A versenyképes élelmiszergazdaság megteremtése, mint stratégiai cél, **társadalmi** tényezőkre gyakorolt **hatásai** várhatóan a következők:

A *népesség területi elhelyezkedését* tekintve többek között a meglévő és teremtett munkahelyek lévén a megyei lakosság megyében marad, csökken az elvándorlás mértéke, esetleg megyén belüli mozgások alakulhatnak ki az újonnan létrejött munkahelyek irányába. A hatás erősítése érdekében célzott munkahelyteremtés szükséges.

A *foglalkoztatásban* szintén a beruházások révén létrejött új munkahelyek jelentenek pozitív hatást, amelynek köszönhetően nő a foglalkoztatási szint. A munkahelyek meglétével a *népesség életminősége* javul.

3.2.1.1.3 Gazdasági hatások

A **gazdasági hatások** a versenyképes élelmiszergazdaság stratégiai cél alapján a következők:

A *térszerkezet* tekintetében az agrárgazdaság által hasznosított földterületek nagyságának növekedése várható, ezáltal a területhasználatok, területek rendeltetése megváltozik. A hagyományos térszerkezet megőrzése érdekében kiemelt figyelmet szükséges fordítani többek között a tradicionális növénykultúrák fejlesztésére.

A *településrendszer* esetében a versenyképes élelmiszergazdaság megteremtése érdekében a falvak, mint az agrárgazdasági termelés fő területei, megélhetősége biztonságosabbá válik, mely a feldolgozó üzemek beszállítói hálózatával és a helyi termékek előállításával tovább erősödhet.

A *természeti erőforrások* fokozott használata, kiaknázása várható, mely megjelenik mind a talaj, mind a felszíni és a felszín alatti vizek esetében is. Ennek mérséklése érdekében fontos a környezetbarát agrárgazdasági technológiák alkalmazása.

Az *ipar, kereskedelem térbeli szerkezetében*, ahogy jelenleg is megfigyelhető, a városokban koncentrálódó ipari és kereskedelmi folyamatok lesznek jellemzőek, az exportorientáció hatására a kereskedelmi kapcsolatok erősödése várható a határon, vagy akár tengeren túli területekkel.

A helyi mezőgazdasági termékek az *idegenforgalom* szempontjából vonzó tényezőként lépnek fel, melyet célzott marketinggel szükséges támogatni.

Mezőgazdasági öntözés feltételeinek megteremtése révén a térség *vízgazdálkodása* kiegyensúlyozottabbá válik, ár- és belvíz, illetve aszálykárak csökkennek.

A tervezett fejlesztések révén a *térség eltartó képessége és versenyképessége* növekszik.

A mezőgazdaságban keletkező növekvő mennyiségű melléktermékek/hulladékok alternatív energiaforrásként lépnek fel, szükséges ezen hulladék összegyűjtése és lehető legnagyobb mennyiségben történő energetikai hasznosítása.

3.2.1.2 *Hatások értékelése, amennyiben a tervezett cél nem valósul meg*

Környezeti szempontból a cél elmaradása esetén az agrárgazdasági szennyezések növekedése nem várható, azonban a meglévő szennyező források a továbbiakban is megjelennek környezeti terhelésként. A vízfelhasználás a várható klímaváltozás hatására fokozódik. Az öntözéshez, precíziós mezőgazdasághoz kapcsolódó fejlesztések környezetileg pozitív hatásai elmaradnak.

Az ágazat feldolgozó kapacitásai a jövőben nem növekednek jelentős mértékben, ezért új területi beruházások nem várhatóak, a beruházásokból adódó várható negatív környezeti hatások (területfoglalás, forgalomművelkedés, élőhelyek feldarabolása) elmaradnak.

A táji és települési környezet arculatában történő változásokat a meglévő folyamatok irányítják, amelyek többnyire kedvezőtlen irányúak (elnéptelenedés, területek paragon hagyása, települési környezet leromlása).

Társadalmi szempontból a cél elmaradása a térség élhetőségét jelentős mértékben csökkenti, a megyei életszínvonal növekedése mérsékelt lesz. Az elmaradó fejlesztések tovább erősítik a jelenleg fennálló társadalmi problémákat.

Új munkahelyek hiányában a foglalkoztatottság mértéke a jelenlegi szinten marad, sőt további csökkenés várható. A megyéből történő elvándorlás mértéke növekedni fog, a belső migráció irányai szintén erősödnek a városok irányába, ezáltal a falvak előregednek, elnéptelenednek. A periférikus területeken élők életminősége rohamos mértékben fog romlani.

Gazdaságilag a cél elmaradása a térség versenyképességét negatívan befolyásolja. A termelés és a feldolgozás mértékének szinten tartásával a megye gazdaságát jelentős mértékben meghatározó agrárgazdaság nem fejlődik.

Az agrártermékek továbbra főként feldolgozás nélkül hagyják el a megyét, csökkentve ezzel az ágazat bevételeit. Az agrárium jelenlegi szinten tartása az ezen ágazathoz közvetve vagy közvetlenül kapcsolódó egyéb gazdasági ágazatok (kereskedelem, idegenforgalom) profittermelését is stagnálja, esetleg csökkenteni fogja.

A vízgazdálkodási beruházások a megyében a kármegelőzésre helyezik a hangsúlyt, amiből a térségnek gazdasági haszna nem származik.

Az energiaellátás továbbra is a főleg importból származó erőforrásokra támaszkodik. Az agrárgazdasági eredetű alternatív források felhasználása nem erősödik, a mezőgazdasági hulladékok/melléktermékek kezelése megoldatlan marad.

3.2.2 Zöld megye tematikus cél

A zöld megye stratégiai cél a zöldgazdaság kialakítását és a klímabarát energiagazdálkodás feltételeinek megteremtését célozza, illetve a klímaváltozáshoz való alkalmazkodást segíti.

A cél megvalósulása elsősorban a környezetre gyakorolt pozitív hatásokat, szinte minden tekintetben (talaj, víz, levegő, élővilág). Ebben kétségtelenül a legfontosabb a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás erősítése és a üvegházgázok kibocsátásának csökkentése. Másrészt közvetett módon társadalmi hasznosulása is meghatározó, hozzájárul ugyanis a lakosság életszínvonalának javulásához, életminőségének növekedéséhez és a foglalkoztatás bővüléséhez elsősorban a rurális övezetekben. Napjainkban a környezettudatos, egészséges életmód és a környezetvédelem fontos tényezők, a társadalmi versenyképesség részei. A stratégiai cél a környezet élhetőbbé, lakhatóbbá tételét célozza meg, mind a városi, mind a vidéki lakosság számára. A gazdasági hatásrendszere a stratégiai célnak inkább közvetetten érvényesül. Egyrészt hozzájárul a gazdasági szerkezet korszerűsödéséhez, a térség energiafüggettségének oldásához, az önfenntartáshoz. Ugyanakkor közvetlenül támogatja a környezetipar megerősödését, amely az iparfejlesztés egyik alternatívája.

3.2.2.1 A cél megvalósulásának várható hatásai

3.2.2.1.1 Környezeti hatások

Környezeti tényezők	Várhatóan fellépő környezeti hatások	javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Talaj	- talajerózió növekedése; - a deponált hulladékmennyiség csökkenésével a talajszennyezettség mérséklődése.	- komplex meliorációs tervek készítése a talaj megóvása érdekében; - korszerű hulladéktalmentesítési technológiák bevezetése a megyei hulladékgazdálkodási program részeként;
Földtani és ásványvagyon	nem releváns	nem releváns
Levegő minősége	üvegházgázok levegőszennyezésének csökkenése;	- környezettudatosság erősítése; - káros anyag kibocsátás korlátozása az ipari termelésben; - környezetbarát mobilitás feltételeinek megteremtése; - energetikai rendszerek korszerűsítése;
Felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége	- a vizek mennyiségi és minőségi állapotának kedvezőtlen változása a növekvő mezőgazdasági vízszükségletek miatt; - a felszín alatti vizek energetikai célú hasznosításának növekedése (geotermikus energiafelhasználás);	- Öntözési infrastruktúra fejlesztése és a mezőgazdasági területek vízszennyezésének minimalizálása, vízgazdálkodással kapcsolatos szabályozási rendszer átalakítása; - Épületenergetikai fejlesztéseknél geotermikus energia felhasználás támogatása;
Hulladékgazdálkodás	- a deponált hulladékmennyiség csökkentése; - a hulladékok / melléktermékek	Korszerű hulladékhasznosítási és ártalmatlanítási technológiák bevezetése;

**SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ TERÜLETI
HATÁSVIZSGÁLATA**

Környezeti tényezők	Várhatóan fellépő környezeti hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
	újrahasznosítása, energetikai célú hasznosítása;	
Táj	Tájszerkezet megváltozása az alternatív energiatermelés (az energia célú faültetvények, biomassza termelés) hatására;	- Védett területek megóvása; - Alacsony presztízsű területek energetikai célú hasznosításának ösztönzése;
Épített környezet, kulturális örökség	Épületek energiahatékonyságának növelése;	Az energetikai korszerűsítéssel érintett épületállomány településképi beillesztése;
Élővilág	Az élővilág életterének visszaszorulása az energianövények növekvő területigénye miatt;	Környezetvédelmi és természetvédelmi szabályok betartása az élővilág védelme érdekében

3.2.2.1.2 Társadalmi hatások

Társadalmi tényezők	Várhatóan fellépő társadalmi hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Népesség területi elhelyezkedése	- a vidék népességmegtartó képességének erősödése; - a lakosság városból való elköltözési hajlandóságának csökkenése; - vidéki területek vonzóbbá válása;	- Új munkahelyek teremtése a környezetiparban. - Városrehabilitáció során a lakótelepek energetikai korszerűsítésének támogatása. - Ökológiai imázs fejlesztése
Foglalkoztatás	foglalkoztatottak számának növekedése a szociális gazdaságban;	Az energiatermelésben alulképzett emberek alkalmazása az akut foglalkoztatási válságban lévő területeken;
Szabadidős tevékenységek, rekreáció feltételei	nem releváns	nem releváns
Népesség életminősége, egészségi és szociális állapota	- környezettudatosság erősödése a lakosság körében; - a népesség egészségi állapotának javulása; - a lakosság életkörülményeinek javulása;	- környezettudatos szemlélet erősítése, - környezettudatos életmód kialakítása; - Kerékpárút hálózatok fejlesztése; - Lakótelepek energetikai korszerűsítésének támogatása;
Társadalom biztonságérzete	Az árvíz és belvíz szabályozás erősíti a lakosság biztonságérzetét;	Árvízvédelem korszerűsítése;

3.2.2.1.3 Gazdasági hatások

Gazdasági tényezők	Várhatóan fellépő gazdasági hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Térszerkezet	a természetvédelmi területek presztízsének javulása;	a természetvédelemre fordított anyagi kiadások növelése;
Településrendszer	- a rurális térségek felértékelődése; - élhetőbb, tisztább városok létrejötte;	- az önellátás szemléletének erősítése a falvak fejlesztésében; - hulladékkezelés fejlesztése;
Természeti erőforrások	természeti erőforrások (vízkészletre, a növényzetre, a talajra) igénybevételének fokozódása;	helyi vízkészlet hasznosításának ösztönzése a gazdaságban;
Ipar és kereskedelem térbeli szerkezete	- a megyei ipar versenyképességének javulása; - a környezetipar gazdasági szerepének erősödése;	megújuló energián alapuló technológiák alkalmazása az üzleti infrastruktúra fejlesztése során;
Mezőgazdaság	olcsóbb öntözővíz biztosításával a mezőgazdaság biztonságos alapanyag termelése;	öntözési infrastruktúra fejlesztése;
Erdőgazdálkodás	erdősült területek arányának növekedése;	erdőtelepítés támogatása;
Idegenforgalom	A térség ökológiai imázsának javulása;	ökoturizmus fejlesztése;
Vízgazdálkodás	a természetes vízkészlet gazdasági hasznosulásának javulása;	- mezőgazdasági öntözés feltételeinek megteremtése; - a térség vízgazdálkodásának kiegyensúlyozottabbá tétele;
Térség eltartó képessége és versenyképessége	- a foglalkoztatás bővülésével a vidék eltartó képességének növekedése; - versenyképes iparfejlesztés kialakulása;	- energiatermelés támogatása rurális térségekben; - a meglévő ipari parkok energetikai fejlesztéseinek támogatása;
Műszaki infrastruktúra	- környezeti infrastruktúra minőségi fejlődése; - Kerékpárút hálózat bővülése;	hatékony környezetgazdálkodás feltételrendszerének fejlesztése;
Energiaellátás	a megye energiatartósságának csökkenése;	alternatív energiatermelés fejlesztése a megye adottságaira alapozva;

3.2.2.2 Hatások értékelése, amennyiben a tervezett cél nem valósul meg

Környezeti szempontból a cél elmaradása esetén a talajszennyezettség mértéke növekszik, a talajerózió fokozódik, a klímaváltozás hatásai pedig a levegő minőségét tovább rontják. A káros anyag kibocsátás korlátozásának elmaradása, a szén- dioxid kibocsátás növekedése a környezet és az élővilág pusztulásához vezet. Az öntözési infrastruktúra fejlesztésének elmaradása a mezőgazdaság szempontjából hátráltató tényező marad. A korszerű hulladékhasznosítás nélkül a megyében deponált hulladék mennyisége folyamatosan nő, az elhelyezés problémái egyre sürgetőbbek lesznek.

Társadalmi szempontból a cél elmaradásával a térségben élők életminősége nem javul, esetlegesen csökkenésre is számítani lehet. Az elmaradó épületenergetikai fejlesztéseknek köszönhetően nem csökken a lakótelepeken a lakóépületek fenntartási költsége, valamint a lakókörnyezet képe sem javul. A vidéki területeken a foglalkoztatottság csökkenése tovább fokozódik. A környezettudatosság lassabban integrálódik a társadalmi értékrendbe, a települések önfenntartó képessége és az önfenntartás iránti hajlama nem erősödik. A környezeti infrastruktúra fejlesztésére szánt források volumene alacsony marad, amely hátráltatja a lakosság életminőségének javulását.

A **gazdasági cél** elmaradása esetén a megye természeti erőforrásaira a klímaváltozás negatív hatással lesz, nem lesznek megelőző tevékenységek. A mezőgazdaság ágazatában elmaradnak a fejlesztések, így további is a bizonytalan időjárástól függő termelés lesz jellemző. A rurális térségek megerősödésének esélyei csökkennek. Az alternatív energetika terén sem történik változás, továbbra is kiszolgáltatott marad a térség energetikai tekintetben, fennmarad a megye energiafüggősége. Az új technológiák, megújuló energiaforrások nem kerülnek alkalmazásra, a gazdaság kedvezőtlen környezeti hatásai nem redukálódnak. A környezeti és természeti értékek megőrzésére nem kerül kellő hangsúly.

3.2.3 *Proaktív megye tematikus cél*

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye fejlesztésében kiemelt cél biztosítani a különböző megyei szereplők fejlesztési tevékenységének proaktív összehangolását, koordinációját, meg kell teremteni azokat a szervezeti feltételeket, amelyek a megye fejlesztését hatékony menedzsment és marketing kompetenciákkal segítik. Ilyen beavatkozásokat igénylő területek a turisztikai termékek fejlesztése és értékesítése, a megyei szintű befektetés-ösztönzés, a megyei image építés, a vállalkozásfejlesztés, az agrármarketing tevékenység. A proaktív megye stratégiai cél egy egységes közösségi marketing eszközökre épülő komplex, integrált területmarketing politika kialakítását és fejlesztését integrálja, amely magában foglalja a megye turizmusmarketing, befektetési-ösztönzését, a közösségi agrármarketing politika tudatos alakítását. A proaktív megye stratégiai cél támogatja a megyei gazdasági értékek piacra jutását, illetve megyei kkv szektor versenyképességének javítását, a megye interregionális és határmenti kapcsolatainak erősítését, továbbá a stratégia cél keretében megjelennek közösségfejlesztési feladatok is.

A stratégiai cél környezeti, társadalmi és gazdasági hatásokkal egyaránt rendelkezik, azonban ezek a hatások többségében közvetett módon érvényesülnek. A befektetés-ösztönzés által gerjesztett ipartelepítés elsősorban a környezetre gyakorol negatív hatásokat, társadalmi és gazdasági hasznosulása azonban jelentős. A turizmusfejlesztés, mint közvetett cél többségében pozitív hatásokat eredményez mindhárom területen. Az agrármarketing negatív kockázatokat nem rejt, azonban fontos szerepet tölt be gazdasági és társadalmi tekintetben. A közösségfejlesztés társadalmi hasznosulása kiemelkedő, a vállalkozásfejlesztés pedig gazdasági tekintetben gerjeszt pozitív hatásokat.

A következőkben részletesen ismertetjük a stratégiai cél környezeti, társadalmi és gazdasági hatásait.

**SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ TERÜLETI
HATÁSVIZSGÁLATA**

3.2.3.1 A cél megvalósulásának várható hatásai

3.2.3.1.1 Környezeti hatások

Környezeti tényezők	Várhatóan fellépő környezeti hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Talaj	talajterhelés (mezőgazdasági és ipari is) növekedése;	- környezettudatosság erősítés az agrárvállalkozók körében; - környezetbarát technológiák telepítése;
Földtani és ásványvagyon	nem releváns	nem releváns
Levegő minősége	levegő minőségének romlása az ipari befektetések számának növekedése miatt;	- környezetbarát technológiák telepítésének támogatása, - megújuló energetikai fejlesztéseinek támogatása;
Felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége	a vizek ipari eredetű szennyeződésének növekedése a növekvő ipari termelés hatására;	- környezetbarát technológiák telepítésének támogatása; - szennyvíztisztító rendszerek korszerűsítése;
Hulladékgazdálkodás	- ipari eredetű hulladék kibocsátása növekedése; - turisztikai desztinációkban a hulladéktermelés növekedése;	szelektív hulladékgyűjtés gyűjtési területének szélesítése;
Táj	ipari fejlesztések zöldmezős beruházásainak növekedésével a tájszerkezetet kedvezőtlen irányú megváltozása;	- a táj és területhasználatra vonatkozó világos szabályozás biztosítása az ipari termelésben érintett településeken; - befektetők ipari parkokba és barnamezős területekre történő letelepedésének ösztönzése;
Épített környezet, kulturális örökség	- a turizmus fejlesztése révén a kulturális örökség revitalizálódása; - az épített örökség megőrzése és hasznosulása; - az épített örökség esetleges funkcióváltásával az autentikus állapot kedvezőtlen befolyásolása; - a megyei műemlékállomány hasznosításának befektetési célú ösztönzése;	- a turizmusfejlesztésnek közvetlenül hozzá kell járulnia az örökségvédelmi feladatok finanszírozásához; - a funkcióváltást vagy funkcióbővülést célzó fejlesztések esetében az örökségvédelmi hatóságok intenzív bevonása; - barnamezős beruházások preferálása a befektetés-ösztönzési politikában;
Élővilág	- az öko- és aktív turisztikai fejlesztések közvetlen beavatkozásokat, változásokat generálnak a természeti környezetben (pl. kerékpárhálózatok bővítése, tanösvények, vízi turizmus); - az öko és aktív turizmus ösztönzésével keresletnövekedés indukálódik a természetvédelmi területeken;	- az öko és aktív turisztikai fejlesztéseknél a természetvédelmi szempontok betartatása az érintett hatóságok bevonásával; - az ökoturisztikai fejlesztéseknél a szemléletformálás megerősítése (demonstrációs eszközök);

3.2.3.1.2 Társadalmi hatások

Társadalmi tényezők	Várhatóan fellépő társadalmi hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Népesség területi elhelyezkedése	• rurális térségek demográfiai szerkezetének javulása; • foglalkoztatottak között a nők és fiatalok számának növekedése; • a befektetés-ösztönzési tevékenység által preferált települések népességvonzó hatásának javulása; • a rurális térségek népességvesztése; • a megyéből történő elvándorlás mértékének csökkenése; • a helyi identitástudat erősítése ellensúlyozza a globalizáció által gerjesztett migrációs tendenciákat;	• az agrármarketing tevékenység keretében a fiatal gazdák termelésének ösztönzése; • a turizmus fejlesztése során fiatal vállalkozók támogatása a külső perifériákon; • közösségi közlekedésszervezéssel ingázási övezetek kialakulásának támogatása; • vállalkozásalapítás ösztönzése, támogatása kedvezőtlen demográfiai szerkezetű, illetve magas elvándorlással sújtott térségekben területeken; • közösségfejlesztés támogatása kedvezőtlen demográfiai szerkezetű területeken;
Foglalkoztatás	• foglalkoztatottság bővülése; • a turizmus fejlődésével a desztinációk munkaerőigénye megélénkülése; • az önfoglalkoztatók számának növekedése, • új munkahelyek létrehozása;	• tudatos vásárlói magatartás kialakulásának segítése (a megyei agrártermékek iránti vásárlói érzékenység erősítése); • magas hozzáadott értéket képviselő munkahelyek létrehozásának támogatása; • olyan ágazatok, iparágak vonzásának támogatása, ahol nagy létszámú és tartós foglalkoztatás indukálódik, illetve ahol ez a hatás a megyei beszállítói kör által is multiplikálódik; • a turisztikai tevékenység ösztönzése; • vállalkozóvá válás támogatása, mikrovállalkozások létrehozásának támogatása, vállalkozói képzéssel;
Szabadidős tevékenységek, rekreáció feltételei	• szabadidős, rekreációs feltételek javulása; • a vállalatok társadalmi felelősségvállalásának erősödése;	• fejlesztéseknél a helyi lakosság rekreációs igényeinek figyelembevétele; • közös akciók szervezése;
Népesség életminősége, egészségi és szociális állapota	• a helyi lakosságot kiszolgáló alapinfrastruktúrák fejlesztése; • életszínvonal és életminőség javulása;	• a lakosság intenzív bevonása és érdekeltté a fejlesztésekben;
Társadalom biztonságérzete	• a turizmus erősödése maga után vonja a közbiztonság megerősítését	• turisztikai fejlesztések esetében a közbiztonságot erősítő

**SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ TERÜLETI
HATÁSVIZSGÁLATA**

Társadalmi tényezők	Várhatóan fellépő társadalmi hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
	- a frekvenciált idegenforgalmi csomópontokban; • devianciahatás érvényesülése a turizmus fejlődésének hatására (pl. bűnözés, prostitúció, feketegazdaság)	tevékenységek támogatása;

3.2.3.1.3 Gazdasági hatások

Gazdasági tényezők	Várhatóan fellépő gazdasági hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Térszerkezet	• a fejlesztések területi differenciáltsága miatt térszerkezeti változások generálása;	• a területileg fókuszált ipari beruházások multiplikatív hatásainak kiszélesítése a növekedési tengelyeken kívülre; • Egyes térségek komparatív előnyeihez illeszkedő területfejlesztés realizálása;
Településrendszer	• bizonyos települések tartós versenyelőnyeinek kialakulása; • a gazdaságfejlesztésben háttérbe szoruló térségek sorvadásának felerősödése;	• a gazdaságfejlesztésben közvetlenül nem támogatott területeken a szociális gazdaság fejlesztése; • önellátó települések feltételeinek megteremtésének segítése;
Természeti erőforrások	nem releváns	nem releváns
Ipar és kereskedelem térbeli szerkezete	• növekedési tengelyek mentén ipari fejlődés; • húzóágazatok versenyképességének javulása;	• az iparfejlesztés fókuszálása azokra az ágazatokra és településekre, amelyek rendelkeznek a megfelelő alapokkal és adottságokkal az iparfejlesztéshez; • klaszterek létrehozásának, vállalkozói együttműködések megalakításának ösztönzése;
Mezőgazdaság	• a mezőgazdaság jövedelmezőségének javulása; • a vállalkozói szektor klaszteresedése;	• közösségi marketing eszközökkel a megyei agrárágazat és élelmiszeripar piacának növelése;
Erdőgazdálkodás	nem releváns	nem releváns
Idegenforgalom	• látogatók számának növekedése; • idegenforgalmi bevételek emelkedése;	• A turizmus multiplikatív hatásainak (jövedelemtermelő, foglalkoztatási, vállalkozásfejlesztési,

SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ TERÜLETI
HATÁSVIZSGÁLATA

Gazdasági tényezők	Várhatóan fellépő gazdasági hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
		imázsalkító, gazdasági szerkezet-átalakító hatások) támogatása;
Vízgazdálkodás	• Vízi turizmus fejlődése a Tisza, a Szamos és a Túr mentén;	• komplex vízgazdálkodási program indítása;
Térség eltartó képessége és versenyképessége	• menedzsment készségének és képességének javulása;	• szervezetfejlesztés révén a szükséges szakmai kompetenciák megteremtése;
Műszaki infrastruktúra	nem releváns	nem releváns
Energiaellátás	nem releváns	nem releváns

3.2.3.2 Hatások értékelése, amennyiben a tervezett cél nem valósul meg

Környezeti hatások közül kiemelendő, hogy amennyiben nem valósul meg a stratégiai cél nem várható rövid és középtávon a megye területén az ipari termelés volumenének növekedése, az ipari parkok kibocsátása a jelenlegihez hasonló marad. Ez azt jelenti, hogy a környezetre gyakorolt negatív hatások nem erősödnek (talajterhelés, hulladék kibocsátás, légszennyezettség). A megye kulturális örökség revitalizációjának finanszírozhatósága a másik olyan terület a kulturális hatások közül, amely a tematikus cél megvalósulásának elmaradása esetén nehézségekbe ütközik.

A stratégiai cél megvalósulásának elmaradása esetében a **társadalmi hatások** közül kiemelkedik, hogy folytatódik bizonyos területek és társadalmi csoportok leszakadása Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, elsősorban a külső perifériák leszakadása válik visszafordíthatatlanná, de egyre több rurális övezetben is nőnek a szociális feszültségek. A társadalom életminősége stagnál, nem bővülnek a kulturális fogyasztási lehetőségek és nem javulnak a rekreációs feltételek. Ezen scenárió esetében korlátozott eszközök állnak rendelkezésre a közösségfejlesztéshez és közvetett munkahelyteremtéshez, vagyis nehezen fog tudni gátat szabni a megye a fokozódó elvándorlásnak. A demográfiai válság bizonyos térségekben tovább mélyül.

A megye **gazdasága** a legnagyobb vesztese annak, amennyiben nem valósul meg a proaktív megye stratégiai cél. Egyrészt tovább csökken a Szabolcs-Szatmár-Bereg megye versenyképessége és tovább erősödnek Magyarország centrumtérségeinek elszívó hatásai. A tartós versenyelőnyök kialakulása és a komparatív előnyök kiaknázása nem válik a megyei fejlesztéspolitikában meghatározóvá, továbbra is az infrastrukturális fejlesztések élveznek kizárólagos preferenciát. A befektetések növekedésének volumene lelassul vagy stagnálni fog. Az üzleti infrastruktúra fejlesztése válik továbbra is az ipartelepítés legfontosabb eszközévé, a megyei ipari parkok kihasználtsága stagnálni fog. A megye húzóágazatát jelentő élelmiszergazdaság piacbővülése a jelenlegi szinten marad, nem alakul ki egy összehangolt exportorientáció az ágazaton belül, a megyei élelmiszergazdaságnak továbbra is erős nemzetközi cégekkel kell versenyezniük önállóan belső piacaik megtartásáért. A megyei idegenforgalom a globalizált világban erős versenytársakkal néz szembe, amelyeknek a fejlődése tovább erősödik, ezáltal az ágazat további veszteségeket fog generálni (turista létszám csökkenése, tartózkodási idő csökkenés, foglalkoztatottak számának csökkenése, foglalkoztatottak számának csökkenése). A megyei kis és középvállalkozások kiszolgáltatottsága tovább erősödik, csakúgy, mint az agrárgazdaság, amely további zsugorodáson esik át.

3.2.4 Képzett megye tematikus cél

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye gazdasági és társadalmi versenyképességének megteremtéséhez és annak fenntartásához szükség van egy fejlett, jól működő oktatási rendszerre és K+F szektorra, amely a megye fejlesztési koncepciójában a képzett megye stratégiai cél keretében jelenik meg. A foglalkoztatás bővítése, a gazdaság megerősítése nem elképzelhető megfelelően képzett szakemberállomány, kutatási és innovációs háttér nélkül. Ennek az alapjai rendelkezésre állnak, de fontos a gazdaság igényeit jobban tükröző, annak változásaihoz gyorsan és rugalmasan alkalmazkodó szakképzési, felsőoktatási és kutatási kapacitás kiépítése és folyamatos fejlesztése. A megye gazdaság- és területfejlesztésével harmonizáló, piaci igényeket kielégítő K+F tevékenység kialakítása szükséges, amelyet egy egyedi kínálaton alapuló élet és piacképes felnőttoktatás támogat.

A stratégiai cél hatásai elsősorban gazdasági és társadalmi vetületben jelentősek, a környezeti tényezőkre vonatkozóan elsősorban csak közvetett hatásokkal rendelkezik.

3.2.4.1 A cél megvalósulásának várható hatásai

3.2.4.1.1 Környezeti hatások

Környezeti tényezők	Várhatóan fellépő környezeti hatások	javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Talaj	• talajterhelés csökkenése;	• kutatásfejlesztési programok indítása;
Földtani és ásványvagyon	nem releváns	nem releváns
Levegő minősége	• levegőszennyezettség csökkenése;	• kutatásfejlesztési programok indítása;
Felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége	• a megyei vízkészlet megóvása és gazdasági hasznosulásának előmozdítása;	• komplex vízgazdálkodási program kidolgozása, amely tartalmazza a témával kapcsolatos legfontosabb know-how-t és kutatási eredményeket;
Hulladékgazdálkodás	nem releváns	nem releváns
Táj	nem releváns	nem releváns
Épített környezet, kulturális örökség	nem releváns	nem releváns
Élővilág	• az ökológiai állapot megőrzésének fejlődése a K+F szektor és a szakember állomány utánpótlásának köszönhetően; • a közoktatás felelősségének erősödése a környezettudatosság erősítésében;	• természettudományos képzés megerősítése a megyei felsőoktatási intézményekben; • környezettudatosság erősítése a közoktatási képzésben;

3.2.4.1.2 Társadalmi hatások

Társadalmi tényezők	Várhatóan fellépő társadalmi hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Népesség területi elhelyezkedése	A megyét elhagyó fiatalok számának csökkenése;	a felsőoktatási intézmények presztízsének növelése;
Foglalkoztatás	- A felnőttképzési, továbbképzési, átképzési lehetőségek javulása a foglalkoztatottság növekedése; - a megyei humán erőforrás versenyképességének növekedése; - a megyei vállalkozások humán erőforrás igényének kiszolgálása; - a gyakorlatorientált és duális képzések révén az elhelyezkedés elősegítése; - önfoglalkoztatás erősödése;	- foglalkoztatási paktumok létrehozása; - képzési rendszer megreformálása; - vállalkozói képzések indítása;
Szabadidős tevékenységek, rekreáció feltételei	nem releváns	nem releváns
Népesség életminősége, egészségi és szociális állapota	az elhelyezkedési esélyek növekedése, ezáltal a szociális feszültségek csökkenése;	tudásalapú munkahelyek létrehozásának ösztönzése;
Társadalom biztonságérzete	az elhelyezkedési esélyek kiszámíthatóbbá válása a verseny- és piacképes tudás, képezettség révén;	szakképzés erősítése a roma társadalom körében;

3.2.4.1.3 Gazdasági hatások

Gazdasági tényezők	Várhatóan fellépő gazdasági hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Térszerkezet	a megyeszékhely regionális centrumpozíciójának erősödése (Nyíregyháza, mint oktatási és tudományos centrum)	tudománypark létrehozása Nyíregyházán;
Településrendszer	nem releváns	nem releváns
Természeti erőforrások	- az oktatási rendszer által generált szemléletformálás pozitívan hatással; - környezettudatos vállalkozások kialakulása;	közoktatás szerepének növelése a szemléletformálásban;
Ipar és kereskedelem térbeli szerkezete	a K+F és innováció terjedése hozzájárul az ipari termelés megerősödéséhez, új technológiák adaptálására nyílik lehetőség;	a megyei ipari ágazatok által igényelt K+F programok megvalósítása, piaci igényeket kielégítő K+F bázis

SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ TERÜLETI
HATÁSVIZSGÁLATA

Gazdasági tényezők	Várhatóan fellépő gazdasági hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
	szakképzett humán erőforrás biztosítása;	megteremtése; piaci és szakképzési igények operatív összehangolása;
Mezőgazdaság	- a K+F és innováció terjedése hozzájárul a mezőgazdasági termelés megerősödéséhez, új technológiák, eljárások adaptálására nyílik lehetőség; - kvalifikált humán erőforrás rendelkezésre állása;	- agrár innovációs projektek indítása; - agrárképzés megerősítése;
Erdőgazdálkodás	nem releváns	nem releváns
Idegenforgalom	az idegenforgalmi szakemberek képzésével javul a térség fogadóképessége és humán erőforrás ellátottsága;	turisztikai szakemberek képzésének erősítése;
Vízgazdálkodás	nem releváns	nem releváns
Térség eltartó képessége és versenyképessége	a térség versenyképességének növekedése;	K+F tevékenységek erősítése
Műszaki infrastruktúra	nem releváns	nem releváns
Energiaellátás	nem releváns	nem releváns

3.2.4.2 Hatások értékelése, amennyiben a tervezett cél nem valósul meg

A **környezeti hatások** terén amennyiben a képzett megye stratégiai cél nem valósul meg, lényegében a jelenlegi trendek folytatódnak. Közvetlen hatást a környezetre egyedül a K+F és a technológiai innovációk elmaradása jelent, amelyek környezetbarát technológiák elterjedésének mérséklését idézik elő.

A **társadalmi hatások** vonatkozásában a tudásalapú társadalom kihívásaira szükséges felhívni a figyelmet. A tudásalapú gazdaság valójában információs társadalom, olyan társadalmi fejlődési korszak, amely az új technológiák, azon belül elsősorban az információs és kommunikációs technológiák széles körű elterjedésén és hasznosításán alapul. A képzett megye stratégiai cél elmaradása esetén a térség társadalmi szerkezetváltásának folyamata lelassul, illetve a megyei humán erőforrás versenyképessége romlik. Amennyiben a képzett megye stratégiai cél (rugalmas szakképzési, felsőoktatási és innovációs környezet kialakítása) nem valósul meg, akkor tovább növekszik a fiatalok más egyetemvárosba, felsőoktatási intézménybe történő elvándorlása. Ugyanis helyben nem kapják meg azt a színvonalú oktatást, amely megkönnyíti az elhelyezkedésüket a jövőben. A fejlesztés elmaradása ugyancsak hatással van a foglalkoztatottságra, mivel az alulképzett munkaerő nehezebben talál munkát, ezáltal nő a munkanélküliség és csökken a foglalkoztatottak aránya.

A képzett megye stratégiai cél megghiúsulásával komoly **gazdasági** kockázatokra kell számítani. Összességben a stratégia cél megvalósulásának elmaradása esetében a speciális tényezők kiépülésének az esélyei csökkennek, vagy időben nagyon elhúzódnak, amely tovább generálja a tartós leszakadást a térségnek.

3.2.5 *Fejlett centrum területi cél*

A megye fejlesztésének – különösen a versenyképes gazdaság fejlesztésének – motorja egy erős centrumtelepülés. Nyíregyháza – az agglomerációs településeivel szorosan együttműködve - alkalmas ennek a funkciónak a betöltésére, és jelentős szerepet játszhat a megye dinamizálásában. A megyeszékhely gazdasági és társadalmi előnyeinek terjedését az agglomerációs folyamatok dinamizálhatják az elkövetkező években, ebből adódóan cél, hogy az agglomerációs hatások minél szélesebb spektrumban és minél szélesebb területen érvényesüljenek.

A Nyíregyházi agglomeráció fejlesztésében külön aspektust képvisel a Nyíregyháza és Debrecen között kialakuló urbanizációs tengely. A két nagyváros közötti kapcsolatok erősítése érdekében fókuszált beavatkozásokra van szükség, amelyek elsősorban az urbanizációs tengely gazdasági (ebben kiemelt helyen szerepel a K+F tevékenység és az innováció), foglalkoztatási és közlekedési funkcióit erősítik.

A cél elérésével környezeti szempontból főként negatív folyamatok, új kockázati tényezők generálódnak, azonban ezek mérséklése tudatosan alkalmazott technológiákkal és eszközökkel elérhető. Társadalmi és gazdasági szempontból a cél pozitív irányú változást idéz elő.

A cél elmaradása a környezet szempontjából kedvező, hiszen nem jelent további terhelést a jelenlegi állapothoz képest, azonban a gazdasági és társadalmi folyamatokban visszaesést idéz elő.

3.2.5.1 *A cél megvalósulásának várható hatásai*

3.2.5.1.1 Környezeti hatások

Környezeti tényezők	Várhatóan fellépő környezeti hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Talaj	• ipari jellegű vállaltok letelepedése fokozottan veszélyezteti a talajt	• környezetkímélő eljárások alkalmazása
Földtani és ásványvagyon	nem releváns	nem releváns
Levegő minősége	• a fejlődő gazdaság, idegenforgalom hatására fokozódó közúti forgalomból adódó légszennyezés emelkedése, melyet mérsékel a klímabarát közlekedési feltételek (közösségi és kerékpáros) megteremtése • új vagy fejlesztett útvonalak mentén keletkező kipufogógáz szennyezés növekedése • ipari jellegű vállalkozások letelepedésével szennyező anyagok levegőbe kerülésének növekedése	• környezetbarát közlekedési módok alkalmazása, • közösségi közlekedés klímabarát fejlesztése, ösztönzés ezek használatára • környezetbarát termelési módok ösztönzése
Felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége	• ipari jellegű vállalatok letelepedésével nő a vizek szennyeződésének kockázata	• környezetkímélő eljárások alkalmazása
Hulladékgazdálkodás	• hulladék (kommunális és ipari is) mennyiségének növekedése	• szelektív hulladékgyűjtés kiterjesztése, ipari hulladékok megsemmisítése, környezetbarát deponálása

**SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ TERÜLETI
HATÁSVIZSGÁLATA**

Környezeti tényezők	Várhatóan fellépő környezeti hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
		hulladékhasznosítás fejlesztése
Táj	új vállalkozások letelepedése a tájhasználat változását idéz elő	barnamezős beruházások ösztönzése
Épített környezet, kulturális örökség	- a vonzó városi életterek kialakítása hozzájárul a városkép javításához, így az épített környezet, kulturális örökség megőrzéséhez - idegenforgalmi vonzerő fokozása miatt az épített környezet, kulturális örökségek megszépülése - a fejlesztések következtében a megyeszékhely bel- és külterületén egyaránt megnő a zajterhelés	- védett épített és kulturális örökségre való kiemelt figyelem - településképet torzító tényezők megszüntetése - magas zajterheléssel járó tevékenységek elkülönítése - az üzemek, közlekedési eszközök zajterhelésének csökkentése technológiai megoldásokkal, a járműállomány korszerűsítésével
Élővilág	nem releváns	nem releváns

3.2.5.1.2 Társadalmi hatások

Társadalmi tényezők	Várhatóan fellépő társadalmi hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Népesség területi elhelyezkedése	- Nyíregyháza népességmegtartó erejének javulása - a környező településekre kiterjedő elszívó hatása fokozódása - a társadalmi mobilitás fokozódása	- kedvezmények, támogatások fiatal képzett munkavállalók számára - megfelelő számú és minőség munkahelyek biztosítása
Foglalkoztatás	- nagy foglalkoztatók letelepedése - meglévő munkahelyek megtartásával, új munkahelyek létesítésével a foglalkoztatási szint emelkedése - képzett munkaerő vonzása	- munkahelyteremtő beruházások ösztönzése, támogatása - képzések, átképzések ösztönzése
Szabadidős tevékenységek, rekreáció feltételei	szabadidős és rekreációs lehetőségek bővülése, az infrastrukturális feltételek biztosítottá válása valamennyi korosztály számára	a bővítést megelőzőn igényfelmérés szükséges a kívánt lehetőségek miatt
Népesség életminősége, egészségi és szociális állapota	- az életminőség javulása - társadalmi jólét kialakulása - a minőségi közszolgáltatások révén a lakosság egészségi és szociális állapotának javulása	- vonzó városi környezet kialakítása - prevenciós előadások, szűrések
Társadalom biztonságérzete	nem releváns	nem releváns

3.2.5.1.3 Gazdasági hatások

Gazdasági tényezők	Várhatóan fellépő gazdasági hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Térszerkezet	- a város további terjeszkedése - új vállalkozások zöldmezős letelepedésével a területhasználat változása - belváros forgalomterhelésének csökkenése	- barnamezős beruházások ösztönzése - terjeszkedés visszaszorítása, szükség esetén irány meghatározása - forgalom elől elzárt területek kialakítása
Településrendszer	- a településhálózaton belül további erősödés - szoros kapcsolat kialakulása Nyíregyháza és agglomerációja, valamint Nyíregyháza és Debrecen között	- kapcsolatépítés - érdekegyeztetés
Természeti erőforrások	megújuló energiaforrások fokozott hasznosítása	- energhatékonyági intézkedések ösztönzése - alternatív energiaforrások használatának ösztönzése
Ipar és kereskedelem térbeli szerkezete	- ipari létesítmények ipari parkokban való koncentrációja - nemzetközi kapcsolatok erősödése - új nagy foglalkoztatók megjelenése	- befektetés-ösztönzés - marketing tevékenység
Mezőgazdaság	nem releváns	nem releváns
Erdőgazdálkodás	nem releváns	nem releváns
Idegenforgalom	- fokozó turisztikai vonzerő az attrakció és szolgáltatás fejlesztés révén - növekvő látogatószám - növekvő idegenforgalmi bevétel	direkt marketinggel az attrakciók és szolgáltatások hirdetése
Vízgazdálkodás	nem releváns	nem releváns
Térség eltartó képessége és versenyképessége	versenyképesség javulása, nemzetközi kapcsolatok megerősödése	befektetés ösztönzés
Műszaki infrastruktúra	- közlekedési feltételek javításával az elérési távolságok és az idő csökkenése, - kapcsolati hiányok megszűnése az egyes településrészek között	vonalas infrastruktúra fejlesztések
Energiaellátás	- megújuló energiaforrásokra való fokozott támaszkodás - fosszilis energiahordozók részarányának csökkenése	megújuló energiaforrások használatának ösztönzése

3.2.5.2 *Hatások értékelése, amennyiben a tervezett cél nem valósul meg*

A cél elmaradása **környezeti szempontból** kedvezően hat a környezeti tényezőkre, hiszen az ipartelepítés elmaradásával új potenciális szennyező-forrás nem jelennek meg. A légszennyezettség mértéke a közúti közlekedés forgalomnövekedésének elmaradásával nem emelkedik, a keletkező hulladék mennyisége nem veszélyezteti a lerakók befogadó kapacitását, a csökkent idegenforgalmi érdeklődés mérsékli a környezet terhelését.

Azonban az épített környezet és kulturális örökség elmaradó fejlesztése a védendő értékek pusztulását, torzuló városképet vetít maga elé, mely közvetve a társadalmi szempontokra is hatást gyakorol.

A **társadalmi tényezőket** figyelembe véve amennyiben a cél nem valósul meg, akkor konzerválódik a jelenlegi állapot, azaz fokozódik a népességelváándorlás, különösen a fiatal, képzett munkaerő körében. Nagyfoglalkoztatók letelepedésének hiányában nem áll rendelkezésre megfelelő mennyiségű és minőségi munkahely, mely a foglalkoztatottsági szint csökkenéséhez vezet, nőnek a társadalom szociális problémái. A közszolgáltatások fejlesztésének elmaradása magával vonzza az életminőségnek a romlását.

A **gazdasági tényezők** kapcsán a cél elmaradása a versenyképesség csökkenését idézi elő. Nemzetközi viszonylatban fokozódik a versenyhátrány. A turisztikai fejlesztések elmaradásával csökken a látogatók száma, mely alacsony kihasználtságot eredményez, a bevételek visszaesnek. A közlekedési feltételek megváltoztatása nélkül az elérhetőség a városon és az agglomeráción belül romlik. A megújuló energiaforrások mellőzése fokozza az energiafüggőséget.

3.2.6 *Dinamizálódó decentrumok és szolgáltató járásközpontok területi cél*

A megye egészének fejlesztésében fontos szerepet játszanak a megyei gazdasági decentrumok (Nyírbátor, Mátészalka, Kisvárd-Záhony). A decentrumok dinamizálása, integrált fejlesztése pozitív hatást gyakorolhat a környező térségek fejlődésére. A decentrumokban a meglévő infrastruktúrára támaszkodva ösztönözni kell a meglévő vállalkozások fejlődését és újak letelepülését (elsősorban ipari jellegű vállalatok letelepítését), fejleszteni kell a városi és központ funkciókat, bővíteni a közszolgáltatások rendszerét.

A decentrumok mellett kiemelt jelentőségűek Szabolcs-Szatmár-Bereg megye járási központjai, amelyek fontos szerepet játszanak a városi javak és szolgáltatások koncentrációjában, illetve a vidéki térségek városi funkciókkal történő ellátásában. A megye fejlesztési stratégiájában a járásközpontok fejlesztésének orientációja elsősorban a minőségi szolgáltatások fejlesztése és ezzel cél egy minőségi szolgáltatásokat nyújtó járáshálózat alapjainak megteremtése.

A decentrumok és járásközpontok fejlesztésére kitűzött cél elérésével – hasonlóan a centrumnál leírtakhoz – közvetlenül főként gazdasági és társadalmi hatások jelentkeznek, melyek jellemzően pozitív fejlődést mutatnak. A környezeti tényezőkre vonatkozóan a negatív hatások kockázata növekszik, melyek tudatos tervezéssel mérsékelhetőek.

A cél meg nem valósulása esetén a környezeti tényezők kedvezőbb alakulása jellemző, azonban a gazdasági és társadalmi szempontok kedvezőtlen irányú fejlődése prognosztizálható.

3.2.6.1 A cél megvalósulásának várható hatásai

3.2.6.1.1 Környezeti hatások

A várható **környezeti hatások**at és a pozitív hatások erősítésére vagy a negatív hatások mérséklésére vonatkozó javaslatokat mutatja be a következő táblázat

Környezeti tényezők	Várhatóan fellépő környezeti hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Talaj	• ipari jellegű vállaltok letelepedése fokozottan veszélyezteti a talajt;	• környezetkímélő eljárások alkalmazása
Földtani és ásványvagyon	nem releváns	nem releváns
Levegő minősége	• a fejlődő gazdaság, idegenforgalom hatására fokozódó közúti forgalomból adódó légszennyezés emelkedése;	• környezetbarát közlekedési módok alkalmazása, • közösségi közlekedés klímabarát fejlesztése, ösztönzés ezek használatára
Felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége	• ipari jellegű vállalatok letelepedésével nő a vizek szennyeződésének kockázata;	• környezetkímélő eljárások alkalmazása
Hulladékgazdálkodás	• hulladék (kommunális és ipari is) mennyiségének növekedése; • hulladéklerakók kihasználtságának maximalizálása;	• szelektív hulladékgyűjtés kiterjesztése, ipari hulladékok megsemmisítése, környezetbarát deponálása
Táj	• új vállalkozások letelepedése, amennyiben zöldmezős beruházással történik, a tájhasználatban változást idéz elő;	• barnamezős beruházások ösztönzése
Épített környezet, kulturális örökség	• a városi és központi funkciók fejlesztése hozzájárul a városkép javításához, így az épített környezet, kulturális örökség megőrzéséhez; • a fejlesztések hatására a decentrumokban és környező térségükben fokozódik a zajterhelés	• védett épített és kulturális örökségre való kiemelt figyelem • magas zajterheléssel járó tevékenységek elkülönítése • az üzemek, közlekedési eszközök zajterhelésének csökkentése technológiai megoldásokkal, a járműállomány korszerűsítésével
Élővilág	nem releváns	nem releváns

3.2.6.1.2 Társadalmi hatások

Az alábbi táblázat mutatja be a várható társadalmi hatásokat.

Társadalmi tényezők	Várhatóan fellépő társadalmi hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Népesség területi elhelyezkedése	• javul ezen városok népességmegtartó ereje, vonzás gyakorlása a környező települések	• kedvezmények, támogatások fiatal képzett munkavállalók számára

**SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ TERÜLETI
HATÁSVIZSGÁLATA**

Társadalmi tényezők	Várhatóan fellépő társadalmi hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
	lakosaira • a társadalmi mobilitás fokozódása	
Foglalkoztatás	• meglévő munkahelyek megtartásával, új munkahelyek létesítésével emelkedik a foglalkoztatási szint • képzett munkaerő vonzása	• munkahelyteremtő beruházások ösztönzése, támogatása
Szabadidős tevékenységek, rekreáció feltételei	• a városi funkciók erősítésével a lehetőségek bővülnek, az infrastrukturális feltételek biztosítottá válnak valamennyi korosztály számára	• a bővítést megelőzőn igényfelmérés szükséges a kívánt lehetőségek miatt
Népesség életminősége, egészségi és szociális állapota	• az életminőség javul • társadalmi jólét kialakulása • a minőségi közszolgáltatások révén a lakosság egészségi és szociális állapota javul	• vonzó városi környezet kialakítása • prevenciós előadások, szűrések
Társadalom biztonságérzete	• a lakosok biztonság érzete javul	• polgárőrség fejlesztése; • térfigyelő kamerarendszer kiépítése;

3.2.6.1.3 Gazdasági hatások

A gazdasági hatásokat és azok erősítésére vagy mérséklésére szolgáló javaslatokat a következő táblázat mutatja be.

Gazdasági tényezők	Várhatóan fellépő gazdasági hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Térszerkezet	• települések terjeszkedése fokozódik • új vállalkozások zöldmezős letelepedése történik, a területhasználatban változást idéz elő	• barnamezős beruházások ösztönzése • terjeszkedés visszaszorítása, szükség esetén irány meghatározása
Településrendszer	• a településhálózaton belül az érintett városok megerősödése a többi rovására	• munkamegosztás rendszerének kialakítása
Természeti erőforrások	• megújuló energiaforrások fokozott hasznosítása	• energiahatékonysági intézkedések ösztönzése
Ipar és kereskedelem térbeli szerkezete	• térségspecifikus iparfejlesztés megvalósulása • nemzetközi kereskedelmi kapcsolatok kialakulása, megerősödése	• együttműködési hálózatok kialakításának elősegítése • befektetés-ösztönzés

SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ TERÜLETI
HATÁSVIZSGÁLATA

Gazdasági tényezők	Várhatóan fellépő gazdasági hatások	Javaslatok a pozitív hatások erősítésére, a negatív hatások csökkentésére
Mezőgazdaság	nem releváns	nem releváns
Erdőgazdálkodás	nem releváns	nem releváns
Idegenforgalom	- fokozó turisztikai vonzerő az attrakció és szolgáltatás fejlesztés révén - növekvő idegenforgalmi bevétel	- TDM fejlesztése; - direkt marketing eszközök használata
Vízgazdálkodás	nem releváns	nem releváns
Térség eltartó képessége és versenyképessége	versenyképesség javulása, nemzetközi kapcsolatok kialakulása, megerősödése	befektetés-ösztönzés
Műszaki infrastruktúra	- közlekedési feltételek javításával csökkennek az elérési távolságok és az idő, - megszűnnek a kapcsolati hiányok az egyes települések között	meglévő infrastrukturális elemek fejlesztése, bővítése;
Energiaellátás	megújuló energiaforrásokra való fokozott támaszkodás	megújuló energiaforrások használatának ösztönzése, támogatása

3.2.6.2 Hatások értékelése, amennyiben a tervezett cél nem valósul meg

Környezeti szempontból a cél nem teljesülése egyrészt kedvezően hat, hiszen az ipartelepítések elmaradásával a szennyezések, illetve ezek felmerülésének kockázata nem fokozódik. A közúti közlekedés forgalmonnövekedésének elmaradásával nem emelkedik a légszennyezettség mértéke, a keletkező hulladék mennyisége nem veszélyezteti a lerakók befogadó kapacitását, a csökkent idegenforgalmi érdeklődés mérsékli a környezet terhelését.

Másrészt viszont az épített környezet és kulturális örökség elmaradó fejlesztése a védendő értékek pusztulását, torzuló városképet vetít maga elé, mely közvetve a társadalmi szempontokra is hatást gyakorol.

A **társadalmi tényezőket** figyelembe véve amennyiben a cél nem valósul meg, akkor konzerválódik a jelenlegi állapot, azaz fokozódik a népességvándorlás a fejlettebb nagyvárosok irányába, különösen a fiatal, képzett munkaerő körében. Megfelelő mennyiségű és minőségi munkahely hiányában tovább csökken a foglalkoztatottság mértéke, nőnek a társadalom szociális problémái. A közszolgáltatások fejlesztésének elmaradása magával vonzza az általános szociális és egészségi állapotnak, illetve magának az életminőségnek a romlását.

A **gazdasági tényezők** kapcsán a cél elmaradása az általános versenyképesség hanyatlását idézi elő. A meglévő, jelenlegi húzóágazatok képtelenek lesznek tartani a versenytársak tempóját. Nemzetközi kereskedelmi kapcsolatok hiányában minimális marad a húzóágazatok exportképessége.

A turisztikai fejlesztések és marketing elmaradásával az értéket képviselő épített infrastruktúra hanyatlásnak indul, a meglévő idegenforgalmi szolgáltatások kihasználtsága minimálisra csökken, ezáltal nem fedezik a működéshez szükséges kiadásokat.

A közlekedési feltételek szinten tartása, a nem megfelelő elérhetőség mérsékli a letelepülni szándékozó vállalatok számát.

Fokozódik a nem megújuló energiaforrások használata, mely növeli az importfüggőséget, illetve a költségek emelkedése miatt erdők kerülnek veszélybe.

3.2.7 *Élhető vidék és felzárkózó külső perifériák területi cél*

A stratégiai cél egy kétpólusú területi célt fogalmaz meg. Egyrészt a határ menti térségek komplex fejlesztését, másrészt a vidéki térségek erősítését. E két rész cél elérése komplex, integrált fejlesztési programok keretében valósulhat meg, amelyeknek kiemelt lépései a szociális gazdaságfejlesztési programok megvalósítása, a térségek fizikai és virtuális elérhetőségének biztosítása, valamint a határon átnyúló térségi kapcsolatok revitalizációja.

A cél megvalósulása kiemelten a társadalmi és a gazdasági tényezőkre gyakorol többnyire pozitív hatást. Környezeti hatásai közvetlenül nincsenek, kivéve a települési és táji környezet arculatában bekövetkező várhatóan kedvező irányú folyamatokat leszámítva.

A cél megvalósulása által előidézett pozitív hatások erősítése a tudatos, közösségfejlesztés által valósulhat meg. Mivel az „Élhető vidék és felzárkózó külső perifériák” stratégiai cél komplex módon kíván beavatkozni egyes térségek életébe, ezért fontos, hogy a megvalósuló fejlesztéseket a helyi lakosok magukénak érezzék, a konkrét fejlesztési programok, beavatkozások kidolgozásába, azok megvalósításában aktívan részt vegyenek.

A cél megvalósulásának elmaradása esetében a jelenlegi kedvezőtlen folyamatok (elváándorlás, elnéptelenedés, a mélyszegénységben élők számának rohamos növekedése) felgyorsulnak, a megye hátrányos helyzetű külső és belső perifériái véglegesen leszakadnak.

3.2.7.1 *A cél megvalósulásának várható hatásai*

3.2.7.1.1 *Környezeti hatások*

A várható közvetlen **környezeti hatások** az adott cél megvalósulása esetén nem jelentősek. Az „Élhető vidék és felzárkózó külső perifériák” területi cél megvalósulásával jelentős környezeti terhelést okozó beavatkozások nem várhatóak. A területi cél a társadalmi és gazdasági tényezőkre hatva közvetett módon gyakorolhat csekély hatást a környezeti tényezőkre.

Kedvező környezeti hatásként a *táji és települési környezet* szociális foglalkoztatási programok révén történő fejlesztését lehet megemlíteni. A kedvező hatások érdekében a fejlesztéseket a táji és települési környezetbe illeszkedő módon szükséges megvalósítani.

3.2.7.1.2 *Társadalmi hatások*

Társadalmi szempontból a cél megvalósulása kedvező változásokat generál.

Népesség területi elhelyezkedését tekintve a komplex gazdaságfejlesztő programok következtében a megyéből történő elváándorlás csökken, a vidéki és periférikus térségek elnéptelenedése megszűnik.

A szociális gazdaság élénkítésével a térségek foglalkoztatási helyzete kiegyensúlyozottá válik, az inaktív lakosság munkaerőpiacra történő kilépése fokozatosan erősödik.

Szabadidős tevékenységek, rekreáció feltételei erősödnek, a települések bel- és külterületi arculata egyaránt vonzóvá válik, a vidéki térségek szolgáltatásainak skálája kiszélesedik.

A komplex fejlesztések megvalósulása által az érintett térségek lakosságának *életminősége* javul. A népesség *egészségügyi* helyzete az országos átlaghoz közelít, *szociális állapota* kedvezően változik a munkaképes inaktívak foglalkoztatásának növekedése által. A közösségfejlesztési politikák megvalósulásának hatása által a lakosság térségi, települési identitástudata erősödik, a térségek társadalmi összetartó ereje növekszik.

A társadalom biztonságérzete javul, a térségekben felmerülő társadalmi konfliktusok csökkennek.

3.2.7.1.3 Gazdasági hatások

Élhető vidék és felzárkózó külső perifériák stratégiai cél **gazdasági hatásai** előreláthatólag a következők:

A *térség eltartó képessége* a cél megvalósulása esetében javul, továbbá megteremtődnek azok az alapvető gazdasági és társadalmi feltételek, amelyek a további gazdasági fejlődéshez szükségesek.

Ipar és kereskedelem térbeli szerkezete kiegyensúlyozottabbá válik. A térségekben a helyi ellátást kiszolgáló mikrovállalkozások száma növekszik, az ezeket kiszolgáló kereskedelmi hálózatok erősödnek (helyi termékek feldolgozása, piacra jutás erősítése).

A komplex, szociális gazdaságfejlesztési programok megvalósulásával az *agrártermelés* feltételei helyi szinten is javulnak, a térségi, helyi piacok ellátását célzó termelő és feldolgozó kapacitások növekednek. A cél megvalósulásával az *erdőgazdálkodás* gazdasági szerepe erősödik.

Az előállított helyi élelmiszeripari, kézműves termékek az *idegenforgalom* feltételeinek javulását eredményezik.

A szociális közmunkaprogramban megvalósuló *vízgazdálkodási* fejlesztések hatására a megye vízgazdálkodási létesítményei rendezettekké, használhatókká válnak.

A térségek *térszerkezetében* jelentősebb változás nem következik be. Az érintett periférikus és vidéki területek tájhasználatai konzerválódnak, a hagyományos, kézi munkaerő igényes ágazatokhoz köthető területhasználatok erősödnek, az erdő területaránya várhatóan növekedni fog. A határon túli gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok erősödnek, így a határ menti térségek kiemelt területi szerepet töltenek be a megye életében.

A *műszaki infrastruktúra* tekintetében a közlekedési kapcsolatok javulásával az elérési idők csökkennek. A térségek virtuális kapcsolatai jelentős mértékben javulnak.

3.2.7.2 Hatások értékelése, amennyiben a tervezett cél nem valósul meg

Környezeti szempontból a cél elmaradása esetén a jelenlegi folyamatok tovább erősödnek (területek művelés alól kivonása, táji diverzitás csökkenése). A térségekben ezeket a folyamatokat többnyire a kedvezőtlen társadalmi és gazdasági tényezők generálják (elnéptelenedés, munkanélküliség növekedése). Tehát a térség társadalmi és gazdasági helyzetének romlásával a környezeti állapot is egyre kedvezőtlenebb irányba fog eltolódni.

Társadalmi szempontból a cél elmaradása a térség lakosságának végleges marginalizációját eredményezheti. A komplex, integrált gazdaságfejlesztési programok hiányában a foglalkoztatottság mértéke várhatóan csökken. Az elmaradó szociális gazdaságfejlesztő programok hiányában a munkanélküliek aránya emelkedik, a mélyszegénységben élők száma rohamosan növekedni fog. Ezzel párhuzamosan a térségek népessége az elvándorlás következtében egyre jelentősebb mértékűvé válik, a társadalom elöregedése, egészségi állapotának romlása kiemelt társadalmi probléma lesz. A társadalom biztonságérzete egyre inkább csökken, a térségekben felmerülő társadalmi konfliktusok növekednek.

Gazdasági szempontból a cél elmaradása a térség eltartóképességét kedvezőtlenül érinti. A szociális gazdaságfejlesztő programok hiányában a térség önellátása nem valósul meg, a területek gazdasági potenciáljai kihasználatlanok maradnak. A közlekedési kapcsolatok várhatóan nem javulnak a térségen belül, az országhatárokon kívül eső régi térségi központokkal való gazdasági együttműködések nem valósulnak meg.

A komplex gazdaságfejlesztési programok hiányában az önkormányzati bevételeket növelő, vagy kiadásokat csökkentő mezőgazdasági, erdőgazdálkodási fejlesztések elmaradnak. A

vízgazdálkodási beruházások a megyében a kármegelőzésre helyezik a hangsúlyt, amiből a térségnek gazdasági haszna szintén nem származik.

3.2.8 *Horizontális célok*

Az EU 2020 stratégia célkitűzése az intelligens, fenntartható és befogadó növekedés biztosítása az Európai Unió teljes területén. Az EU célkitűzései a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Konceptió horizontális céljaiként jelennek meg, vagyis irányelvekként szolgálnak a megyében megvalósuló összes prioritás és beavatkozás kidolgozása és megvalósulása során.

Az **Intelligens növekedés** horizontális cél központi eleme a tudás- és innováció alapú fejlesztés. Az adott cél várható hatásait tekintve gazdasági, valamint társadalmi irányultságú, ugyanakkor közvetett módon pozitív hatásokat idézhet elő a megye környezeti állapotában is (korszerű, környezetbarát technológiák alkalmazása, környezettudatosság erősödése által).

A cél megvalósulása során a térségben a tudományos intézmények és a vállalkozói szektor között egyre erősödő együttműködések jönnek létre. A megye lakosságának egyre nagyobb aránya rendelkezik felsőfokú képesítéssel. A létrehozott termékek magas szintű hozzáadott értékkel rendelkeznek. Új, korszerű, innovatív termékek kerülnek ki a megye piacáról. A K+F ráfordítások folyamatosan növekednek a térségben.

Amennyiben a cél nem kellő hangsúllyal érvényesül a megyei fejlesztések során, akkor a megye gazdasági teljesítménye – az egy főre jutó GDP megyei összehasonlítását alapul véve - továbbra is a legalacsonyabb marad.

A **Fenntartható növekedés** horizontális cél jellegéből adódóan közvetlenül a környezeti tényezőkre gyakorol hatást a társadalom környezettudatának növelése által, valamint a gazdasági szereplők tevékenységének környezeti szempontból történő korlátozása, szabályozása révén.

A cél megvalósulása biztosítja, hogy a környezeti terhelés ne növekedjen, valamint amennyiben lehetséges annak csökkentésére törekszik. A megyében tehát olyan fejlesztések valósulnak meg, amelyek a környezeti és a fenntarthatósági szempontokat figyelembe veszik.

A fenntartható növekedés horizontális cél elmaradása esetében a térség fejlesztései mindenféle környezeti kontrol nélkül, környezeti szempontból fenntarthatatlan módon valósulhatnak meg. A környezet állapota ezért folyamatosan romlik, a környezeti tényezők szennyeződésének mértéke növekszik.

A **Befogadó növekedés** horizontális cél a társadalmi befogadás erősítését szolgálja, amelynek célja a leszakadó társadalmi rétegek felzárkóztatása, társadalomba történő integrálása. A horizontális cél érvényesítése a megye számára különösen fontos feladat, mivel területén nagy kiterjedésű térségek találhatók, ahol a szegénységi küszöb alatt élők száma az országos átlagot jelentősen meghaladja.

A horizontális cél érvényesülése hozzájárul a megye társadalmi problémáinak csökkentéséhez. A cél hatásai igaz kiterjednek a megye összes térségére és társadalmi csoportjára, ugyanakkor jelentőségét tekintve területileg a Szatmár-Beregi régióban válik a legmeghatározóbbá.

„Befogadó növekedés” horizontális cél elmaradása során a megyében tovább fog növekedni a szegénységi küszöb alatt élők, valamint a munkanélküliek száma. A megye külső és belső periferiái a tovább erősödő társadalmi problémák miatt véglegesen marginalizálódhatnak.

4 Horizontális javaslatok, a koncepció környezeti, társadalmi és gazdasági hatásait optimalizáló alapelvek

4.1 Környezeti hatásokat optimalizáló alapelvek:

Környezeti hatásokat csökkentő irányelvek egyik nagy csoportját az **energia felhasználással** kapcsolatos elvek képezik.

- Energia hatékonyság területén az épületekhez kapcsolódó felújítások, új épület típusú beruházások alapvető követelménye, hogy az új épületek esetében a legjobb energia hatékonyságú besorolásba kerüljön az épület, felújítás esetében pedig javuljon az épület energia hatékonysága.
- Energia ellátás biztosítása során a fejlesztések kiválasztásánál előnyt élveznek, amelyek részben, vagy teljes egészében megújuló energiával kívánják energetikai szükségletüket biztosítani.
- A technológiai fejlesztések közül azokat lehet támogatni, amelyek nem növelik a környezeti terhelést és a legjobb az energia hatékonyságuk
- Országos szinten támogatási forrásokat kell biztosítani a társasházak, magánlakások, egyedi építésű lakóházak energia hatékonyságát támogató fejlesztésekhez.

Az egész koncepció integrált része a környezeti tudatosítás a magán és a vállalkozói szektor számára egyaránt. A környezeti tudatosítás több szinten jelenjen meg a lakosok életében: média felületeken (televízió, újságok, rádió, internet), programok, előadások, képzések formájában, alap- és középszintű oktatás keretében.

A tudatosítás során elérendő cél, hogy azok a vállalkozások, akik saját forrásból valósítanak meg fejlesztéseket, figyelembe vegyék a környezeti szempontokat a beruházásaik tervezése, megvalósítása és üzemeltetése során.

A másik nagy környezeti tényezőket érintő terület a **közlekedés**. A fenntartható közlekedés megteremtésének alapvető eleme, hogy a környezeti szempontból nagyobb terheléseket okozó közlekedési formákat kiváltsuk környezetbarát megoldásokkal a környezeti terhelés csökkentése miatt.

A leginkább környezetterhelő közlekedési terület a városi közlekedés, amely a megyeközpontban és a decentrumokban jelentős. A koncepció törekszik arra, hogy olyan beavatkozások valósuljanak meg a városokban, amelyek az egyéni közlekedés rovására növelik a tömegközlekedés, valamint a kerékpáros közlekedés arányát. A koncepció prioritásaiban meg is jelennek ilyen fejlesztési tevékenységek (belváros sétálóövezetté alakítása, kerékpáros úthálózat fejlesztése).

Fontos célként jelenik meg az elérhetőség javításán keresztül a távolsági közlekedés fejlesztése is. Környezeti szempontból ezen belül is a vasúti közlekedés támogatása kell, hogy meghatározó legyen.

- A vasútfejlesztés országos hatáskörű tevékenységei közé tartozik a 100-as és a 80-as számú vasúti fővonalak 160 km/h-ra fejlesztése, valamint a minőségi, megbízható vasúti szolgáltatások országos szintű megvalósítása.
- A vasútfejlesztések egyik másik fontos pillére a közúti teherforgalom áttérítése a vasútra.

A környezet védelme szempontjából megfogalmazott irányelvek közül a koncepció több prioritásában is megjelenő irányelv a **helyi termelés ösztönzése**, a helyi alapanyagok hasznosítása, a **helyi termékek fogyasztásának** támogatása. Az irányelv érvényesülésével csökken a termékek szállításából adódó környezeti terhelés mértéke. E tekintetben jelentős

lépések érhetőek el például a megye nagyobb városainak városkörnyékről történő mezőgazdasági és kézműves élelmiszeripari termékekkel való ellátásával.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye felszíni vizekben igen gazdag. A koncepció a **felszíni vizek integrált hasznosítására** törekszik, amelynek része az ár- és belvízvédelem infrastrukturális feltételeinek korszerűsítése, a „felesleges” vizek öntözési célú hasznosításának támogatása, valamint a vízminőség védelem biztosítása.

A koncepcióban fontos szerepet kap az **idegenforgalom környezettudatos fejlesztése** is. A turisták számának növekedése azonban magában hordozza a környezeti terhelés növekedését, ezért minden ilyen jellegű fejlesztésnél fontos, hogy a tervezés, valamint a kivitelezés során jelenjenek meg a környezet védelme érdekében megfogalmazott beavatkozások, intézkedések.

A megye **hulladékgazdálkodásában** az elmúlt években jelentős fejlesztések valósultak meg. A hulladékgazdálkodás megyei szinten koordinált, azonban további beavatkozások szükségesek a szelektív gyűjtés kiszélesítésére, valamint a megye célul tűzte ki, hogy élen kíván járni a hulladékok energetikai hasznosításával kapcsolatos kutatásokban és beruházásokban.

A **mezőgazdaság** szerepe igen jelentős Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, ezért minden mezőgazdasági tevékenységnél fontos, hogy minél kevésbé környezetterhelő módon valósuljon meg a termény előállítása, minél kevesebb mesterséges, vegyi anyagot használjanak a mezőgazdasági termelés során. A helyi termelés megvalósítása esetén is kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy a helyi piacok ellátása során olyan kistermelők bevonása a cél, akik minél inkább kevésbé környezetet terhelő termékeket állítanak elő.

A **kulturális örökség védelme** érdekében fontos alapelv, hogy ahol valamilyen funkció megvalósítható új infrastrukturális fejlesztés nélkül, akkor a meglévő kulturális értékek védelme kiemelt szempont legyen a beruházások tervezése, kivitelezése során.

4.2 Társadalmi hatásokat optimalizáló alapelvek:

A koncepció egészét átívelően kell érvényesülnie a befogadó növekedés horizontális cél megvalósulásának. A koncepcióban kiemelt célként jelenik meg a leghátrányosabb helyzetű térségek felzárkóztatása.

Társadalmi szempontból a legjelentősebb problémákkal a megye **perifériáin** találkozunk, ezért a perifériák helyzetével a koncepció egyik stratégiai célja és prioritása külön is foglalkozik. A leghátrányosabb helyzetű térségek problémáinak megoldása komplex és integrált fejlesztéseket követel.

A koncepcióban külön prioritásként jelenik meg a **mélyszegénységben élők** és azon belül a **roma lakosság** helyzete. E társadalmi rétegek életszínvonalának javítása csak országos szintű, célzott, komplex beavatkozások keretében valósulhat meg. Ugyanakkor a koncepció is kitér a leszakadó társadalmi rétegek problémáinak kezelésére. Életminőségüket komplex módon, az oktatási, lakhatási és foglalkoztatási helyzetük fejlesztésével kívánja javítani.

A helyi termékek előállításának segítése, a helyi fogyasztás ösztönzése elősegíti a vidéki térségek fejlődését a szociális típusú mg-i termelés fejlesztésén keresztül. A **szociális gazdaságfejlesztési** programok a befogadó növekedés alapját képezik, mivel munkalehetőséget nyújtanak a szegényebb családok, a képzetlenebb munkaerő számára.

Az **oktatás** minden szintjén – különös tekintettel az alapfokú oktatás és a szakképzés területén - fontos intézkedés a hátrányos helyzetű tanulók segítése, a korai iskolaelhagyók számának csökkentése érdekében.

A megvalósuló infrastrukturális fejlesztéseknél alapvető követelmény a **hozzáférhetőség biztosítása** a fogyatékkal élők számára

A társadalom biztonságérzetének alapja a **megélhetés biztosítása**. A koncepció ezért a megélhetés biztosítását minél szélesebb rétegeknek kívánja megteremteni, így kiemelt elemként jelenik meg a szociális gazdaságfejlesztés.

4.3 Gazdasági hatásokat optimalizáló alapelvek:

2. A koncepció egésze abból az alapvető szemléletből indul ki, hogy a gazdaságfejlesztés nem mindenáron - a kibocsátás alapú növekedés által - érvényesítendő cél, hanem a megye számára a legalapvetőbb prioritás az **életminőség javítása** kell, hogy legyen.

3. A gazdaságfejlesztést ezért egyik oldalról igyekszik a megyébe kívülről áramló bevételek növelése által megvalósítani, amelynek egyik legfőbb eleme az **exportorientált vállalkozások** fejlesztése. További cél, hogy a támogatott vállalkozások helyi alapanyagokat, valamint helyi humánerőforrást használjanak fel a versenyképes exporttermékek előállításához.

4. Másfelől a koncepció igyekszik ösztönözni a **helyi fogyasztást**, a helyi piacok létrehozását, a **helyi termékek előállítását**, amely a megyébe kívülről érkező termékek és szolgáltatások kiszorításával jár, ezáltal a megyei jövedelmek a megyében maradnak.

5. A koncepció háttérében tehát egy olyan gazdaságfejlesztési irányelv áll, ami a kívülről jövő források növelését, és a megyében keletkezett jövedelmek helyben tartását támogatja, mindezt a megyei erőforrásokra (helyi termékek, humán erőforrás, turisztikai értékek) alapozva, a megyei **KKV szektor megerősítése** által kívánja elérni. E lépések megvalósulásával a megyei gazdaság fejlődése hosszútávon fenntarthatóvá, környezetbaráttá válik és elsődleges célja az életminőség javítása lesz.